

॥शिक्षण हाच धर्म॥

Shri Aillak Pannalal Digambar Jain Pathashala's
(Jain Minority Institute)

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS), SOLAPUR

(Affiliated to Punyashlok Ahilyadevi Holkar Solapur University, Solapur)

SYLLABUS

M.A. Part - I Marathi
(NEP-2020)

W.E.F 2023-2024

MA- Marathi				
Sem-I Honours				
DSC	साहित्य विचार	DSC-I	4	4
DSC	मराठी भाषा सवांद व उपयोजन भाग-१	DSC-II	4	4
DSC	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१८००-१९२०)	DSC-III	4	4
DSC	अनुवादित साहित्याचे स्वरूप	DSC-IV	2	2
DSE	A .एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन -संत तुकाराम	DSE-I-A	4	4
	B .मराठी विज्ञान साहित्य	DSE-I-B	4	4
RM	भाषा व साहित्य : संशोधनाचे पद्धती शास्त्र	RM-I	4	4
Sem-II Honours				
DSC	साहित्य समीक्षा	DSC-V	4	4
DSC	मराठी भाषा सवांद व उपयोजन भाग-२	DSC-VI	4	4
DSC	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९२० -१९६०)	DSC- VII	4	4
DSC	कन्नड भाषेतील मराठी साहित्य कृती : १. संस्कार - यु.आर.अनंतमूर्ती २. नागमंडल – गिरीश कर्नाड	DSC-VIII	2	2

DSE	A.एका लेखकाचा अभ्यास (आधुनिक महात्मा जोतीराव फुले)	DSE-II-A	4	4
	B.सृजनशील साहित्य	DSE-II-B	4	4
FP/OJT	क्षेत्र संशोधन	FP/OJT	4	4
Sem-III				
DSC	आधुनिक भाषाविज्ञान	DSC-IX	4	4
DSC	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९६० -१९९०)	DSC-X	4	4
DSC	भाषा व साहित्य : संशोधनाचे पद्धतीशास्त्र	DSC-XI	4	4
DSC	मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी – भाग १		2	2
DSE	१.एका साहित्यप्रकाराचा अभ्यास : कथा	DSE-III-A	4	4
	२.साहित्याचा सामाजिक दृष्टीकोनातून अभ्यास (सैद्धांतिक)	DSE-III-B	4	4
RM	भाषा व साहित्य : संशोधनाचे पद्धती शास्त्र	RM-I	4	4
RP	मराठी भाषा व स्पर्धा परीक्षा	RP	4	4
SEM-IV				
DSC	समाजभाषाविज्ञान	DSC-XII	4	4
DSC	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९९० -२०१०)	DSC-XIII	4	4
DSC	शोधप्रबंध लेखन	DSC-XIV	2	2
DSC	मराठी साहित्याची संस्कृतीक पार्श्वभूमी – भाग २		2	2

DSE	१.एका साहित्यप्रकाराचा अभ्यास : कथा	DSE-IV-A	4	4
	२.साहित्याचा सामाजिक दृष्टीकोनातून अभ्यास (उपयोजन)	DSE-IV-B	4	4
FP	Field Project	RP	8	8

Syllabus with effect from June 2023 onwards

NEP-2020 Syllabus 2023-24

Walchand College of Arts & Science (Autonomous), Solapur

Choice Based Credit System: With the view to ensure worldwide recognition, acceptability, horizontal as well as vertical mobility for students completing undergraduate degree, Walchand College of Arts & Science, Solapur has implemented Choice Based Credit System (CBCS) at Undergraduate level. The CBCS provides an opportunity for the students to choose courses from the prescribed courses comprising core, elective/minor or skill based courses. The courses can be evaluated following the grading system, which is considered to be better than the conventional marks system. Therefore, it is necessary to introduce uniform grading system in the entire higher education in India. This will benefit the students to move across institutions within India to begin with and across countries. The uniform grading system will also enable potential employers in assessing the performance of the candidates. In order to bring uniformity in evaluation system and computation of the Cumulative Grade Point Average (CGPA) based on student's performance in examinations.

Outline of Choice Based Credit System:

1. *Core Course*: A course, which should compulsorily be studied by a candidate as a core requirement is termed as a Core course.
2. *Elective Course*: Generally, a course which can be chosen from a pool of courses and which may be very specific or specialized or advanced or supportive to the discipline/subject of study or which provides an extended scope or which enables an exposure to some other discipline/subject/domain or nurtures the candidate's proficiency/skill is called an Elective Course.

Discipline Specific Elective (DSE) Course: Elective courses may be offered by the main discipline/subject of study is referred to as Discipline Specific Elective.

3. *Ability Enhancement Courses (AEC)* The Ability Enhancement (AE) Courses may be of two kinds: Ability Enhancement Compulsory Courses (AECC) and Skill Enhancement Courses (SEC). "AECC" courses are the courses based upon the content that leads to Knowledge enhancement; (i) Environmental Science and (ii) English/MIL Communication. These are mandatory for all disciplines. SEC courses are value-based and/or skill-based and are aimed at providing hands-on-training, competencies, skills, etc.

Credit: Credit is a numerical value that indicates students work load (Lectures, Lab work, Seminar, Tutorials, Field work etc.) to complete a course unit. In most of the universities 15 contact hours constitute one credit. The contact hours are transformed into credits. Moreover, the grading system of evaluation is introduced for PG course wherein different modes of Internal Evaluation are adopted. The candidate has to appear for Internal Evaluation of 40 marks and End Semester Examination for 60 marks during the academic year.

प्रस्ताविक- एम.ए.प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रस्तावित अभ्यासक्रम साहित्यविचार व समीक्षा हा विषय आहे.विवेक हा निसर्गाने मानवाला आणि केवळ मानवाला बहाल केलेला एक महत्वाचा गुण आहे.या विवेकामुळेच मानवाला चांगले काय आणि वाईट काय याचा बोध होतो.या अभ्यासक्रमाचा फायदा विद्यार्थ्यांच्यासाठी भाषेचा प्राथमिक कौशल्य आणि साहित्यभाषा विषयी अभिरुची वाढीस लागवी हा दृष्टिकोन प्राधान्याने ठेवलेला आहे.मराठी साहित्यातील साहित्य विचार, दलित साहित्याचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये संकल्पना, स्वरूप, उद्दिष्टे व साहित्य समीक्षाचे मराठी साहित्यातील निवडक, लेखक, कवींच्या रचना अभ्यासक्रमात समाविष्ट केलेल्या आहेत. विद्यार्थ्यांना मराठीतील दर्जेदार साहित्याची ओळख होईल तसेच सौंदर्याचे स्वरूप त्यांना जाणवेल हा उद्देश आहे. मराठी भाषेच्या अभिव्यक्तीचे आणि साहित्यविषय त्यांची जाणीव प्रगल्भ होईल मराठी भाषेविषयी विद्यार्थ्यांना साहित्यविषय आवड निर्माण व्हावी आणि भाषेच्या अध्ययनातून त्यांच्या अंगी भाषिक कौशल्यदेखील निर्माण करावेत हा हेतू आहे.

विद्यार्थ्यांना मराठी भाषेच्या व्यवहारातील उपयोजनाचे महत्त्व लक्षात घेणे याचे आणि ते आत्मसात करण्यासाठी अभ्यासक्रम उपयुक्त ठरावा या भूमिकेतून कौशल्यावर आधारित घटकांचा अंतर्भावही प्रस्तुत अभ्यासक्रमात समाविष्ट केलेला आहे. कौशल्यावर आधारित घटकाचा अध्ययना विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील. अशी भूमिका हा अभ्यासक्रम ठरविण्या मागे आहे.

1.2 उद्दिष्ट्ये (Objectives of the Course) :

- १ साहित्यसंकल्पना समजून घेणे .
२. साहित्यशास्त्र आणि समीक्षा सहसंबंध लक्षात घेणे.
३. साहित्यनिर्मितीचे विविध सिद्धांत समजून घेणे.
४. साहित्यनिर्मिती व आस्वाद संदर्भातील वाद समजून घेणे.
५. साहित्यप्रकाराची संकल्पना व प्रकार समजून घेणे.
- ६.विविध वाङ्मयीन वादाचा परिचय करून घेणे.

1.3 अभ्यासक्रम परिणाम (Learning Outcomes of the Course) :-

१. मराठी भाषा आणि साहित्याची ओळख करून देणे.
२. मराठी राजभाषेविषयीची आवड निर्माण करणे.
३. साहित्य समीक्षेचे स्वरूप ओळख करून देणे.
- ४.मराठीमध्ये निर्माण झालेल्या समीक्षा ग्रंथाचे आकलन करून देणे.

७.साहित्यिक भाषेचे वेगळेपण लक्ष्यात घेणे.

1.4 अभ्यासक्रम विशिष्ट परिणाम (Programme Specific Outcomes)

:साहित्य:

1. अभिरुची निर्माण विद्यार्थ्यांना भाषेविषयीहोईल.
2. विद्यार्थ्यांनासाहित्यप्रकाराची व संकल्पनाची ओळख होईल.
3. विद्यार्थ्यांनारोजगाराच्यासंधीउपलब्धहोतील.

भाषा :

1. विद्यार्थीसाहित्य,प्रकार,प्रवाह,समजून घेण्यास सक्षम आहेत .
२.विद्यार्थी कथा, कादंबरी, नाटक, कविता,इ.साहित्य विषयी परिचित आहेत.भाषा विद्यार्थी मनोभाषिक विश्लेषणातील मर्म समजून घेण्यास सक्षम आहेत. अभिव्यक्तीचे स्वरूप म्हणून निबंध लिहून स्वतःला व्यक्त करण्यासाठी सक्षम आहेत.

1.5 अभ्यासक्रम परिणाम (Programme Outcomes) :-

१.विद्यार्थी साहित्यिक साधने वापरून विविध प्रकारच्या साहित्य समजून कौशल्य प्राप्त करतात.विद्यार्थी विविध संदर्भ ग्रंथाचे वाचन करून त्याचे विचार व्यक्त करण्याचे योग्य स्वरूप वापरण्यासाठी सक्षम आहे.

1.6 प्रवेश पात्रता: कोणत्याही मान्यताप्राप्त विद्यापीठातून बी.ए.मराठी ह्या विषयात कमीतकमी ४५%गुण प्राप्त करणाऱ्या विद्यार्थ्यास प्रवेश दिला जाईल.

1.7अभ्यासक्रम कालावधी (Programme Duration)- एम. ए.मराठी ह्या दोन वर्षांचा अभ्यासक्रम असून तो चार सत्रांमध्ये चालतो.प्रत्येक सत्रांमध्ये पाच अभ्यासपत्रिका अभ्यासाला असतात आणि हा अभ्यासक्रम सीबीसीएस (Choies Based Credit System) पद्धतीनुसार चालविला जातो.

1.8 प्रथम वर्ष अभ्यासक्रम कालावधी : (Duration of Course) एम . ए. प्रथम वर्ष अभ्यासक्रम सेमिस्टर दोन परीक्षा प्रत्येक सत्रात प्रत्येक पेपरसाठी अंतर्भूत सेमिस्टर परीक्षा 60 गुणाची आणि 40 गुण अंतर्गत मूल्यामापन परीक्षा.

1.9 अंतर्गत मूल्यामापन (Modes of Internal Evaluation):- असाईनमेंट, ट्यूटोरियल, प्रस्तुतिकरण, बहुविकल्पप्रश्न, तोंडी परीक्षा इ.विद्यार्थ्यांना उपस्थित राहणे अनिवार्य आहे.

1.10 अध्यापन माध्यम -मराठी

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR
M. A. –I (Semester- I)

Credit:04

ContactHours:60

Course Structure

Semester	Paper	Title of Paper	Number of Lectures (Theory)	Internal Evaluation (IE)	End Semester Evaluation (ESE)	Total Marks	Credits
First	I	साहित्य विचार	60	40	60	100	04
Total	---	---	60	40	60	100	04

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSC –I साहित्य विचार

Credit:04

contacts Hours: 60

अ. क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	साहित्य स्वरूप : संकल्पना व विशेष अ)साहित्याचे स्वरूप ,विविध व्याख्या ब)ललित साहित्य व ललितेतर साहित्य क) साहित्याची वैशिष्ट्ये ड) साहित्याची प्रवृत्ती	१७	०१
विभाग २	साहित्य निर्मिती सिद्धांत अ) रस सिद्धांत ब) रीती सिद्धांत क) ध्वनी सिद्धांत ड) लय सिद्धांत	१७	०१
विभाग ३	घटक ३. वाङ्मयीन वाद अ) अभिजातवाद ब) सौंदर्यवाद क) वास्तववाद ड) माक्सवाद इ) देशीवाद ई) स्त्रीवाद	१७	०१
विभाग ४			

संदर्भ ग्रंथ :

१. वाङ्मयीन वाद – संपा.सीताराम रायकर, पंडित टापरे
- २.स्त्रीवादी समीक्षा : संकल्पना व उपयोजन -मंगला वरखडे,धुळे ,१९९९ .
१. स्त्रीजान्माची वाटचाल -भागवत विधुत,पुणे २००४ .
- ४.साहित्य आणि समीक्षा – वा.ल. कुलकर्णी
५. साहित्यविचार – अरविंद वामन कुलकर्णी
- ६.साहित्यविचार – संपा. द.दि. पुंडे आणि स्नेहल तावरे
७. साहित्यातील संप्रदाय – य. शं. वालंबे
- ८.साहित्यसिद्धांत – अनुवाद- स.गं मालशे, महाराष्ट्र राज्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई.

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSC –I साहित्य विचार

End Semester Examination- 60 Marks (Max. Time 2.30 Hours)

{Internal Evaluation- 40 Marks}

सूचना :

1.सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2.उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र १ . योग्य पर्याय निवडा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र. २. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ४) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

किंवा

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	
प्र.७ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्णघटकावर आधारित)	12

.....

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSC –II मराठी भाषा संवाद व उपयोजन भाग- I

Course Credit -: 5

Allotted lectures -: 60

प्रास्ताविक :

एम.ए. भाग प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रस्तावित अभ्यासक्रम मराठी भाषा संवाद व उपयोजन हा विषय निवडलेला आहे. जागतिकीकरण म्हणजे आधुनिकीकरण आणि आधुनिकीकरण म्हणजे नवसंस्कृतीचे स्वीकार या सूत्रातून उदयास आलेला नवअभिजनवर्ग आपल्या प्रतिष्ठेसाठी काहीही करावयास तयार आहे. त्यामुळे आपले सर्वसांस्कृतिक संचिताला आज मागासलेले वाटते मुंबई-पुण्यातील मराठी माणूसही या आधुनिकीकरणाच्या तेजोवलयाचे दिपून गेला आहे. म्हणून त्याला सार्वजनिक ठिकाणी इंग्रजी बोलणे प्रतिष्ठेचे वाटते. बाजार, शासकीय, कचेऱ्या, रेल्वेस्टेशन, कार्पोरेटस्टेशन, सार्वजनिक ठिकाणी येथे तो सर्रासपणे हिंदी किंवा इंग्रजी बोलण्याचा प्रयत्न करतो. हेच लोण ग्रामीण भागामध्ये पोहोचले असून दैनंदिन वापरामध्ये इंग्रजी शब्दांचा भरणा मोठ्या प्रमाणात होत आहे. आई-बाबा ऐवजी पप्पा -मम्मी , काकू- काका ऐवजी अंकल, म्हणून बोलले जाते. स्वयंपाक घराची जागा किचनने घेतली गृहपाठाची जागा होमवर्क इत्यादी. असे इंग्रजी शब्दप्रयोग सर्रासपणे वापरले जात आहे. आधुनिकीकरण नवसंस्कृतीचा प्रभाव दूरदर्शन, आकाशवाणी, वर्तमानपत्रावरही मोठ्या प्रमाणात पडलेला दिसतो. या तीनही माध्यमातून इंग्रजी मिश्रित मराठीचा वापर होत आहे. मराठी वर्तमानपत्रातून इंग्रजी मिश्रित मराठी भाषा वापरणे अपराधीपणाने वाटता प्रतिष्ठेचे मानले जाते. मराठीचा हा इंग्रजी अवतार सामाजिक अभिसरणाचा मोठा अडथळा आहे. या सर्व आव्हानांना सामोरे जावयाचे असेल तर मराठी भाषेतून जागतिक दर्जाचा साहित्य निर्मिती व्हायला हवी. उत्तम मराठी चित्रपट, मालिका, लोकनाट्यांची निर्मिती व्हायला हवी. दक्षिण भारतातील लोक आपल्या भाषेबद्दल अभिमान बाळगतात तोच अभिमान मराठी माणसाने हि बाळगला पाहिजे. तसेच भाषिक प्रश्न हा भावनेशी निगडित असतो. मराठी वृत्तपत्रे, मराठी वाहिन्या, मासिके, नियतकालिकांनी जाणीवपूर्वक या गोष्टीची चर्चा घडवून आणली पाहिजे. साहित्य निर्मिती भाषा समृद्ध करणारा असावी निदान तसे प्रयत्न तरी व्हायला पाहिजेत. असे या अभ्यासक्रमठे वण्याच्या पाठीमागे हेतू आहे.

1.2 उद्दिष्ट्ये (Objectives of the Course:) :

- १.भाषिक संवादाचे महत्त्व आणि संवाद प्रक्रियेतील विविध घटकांचा परिचय करून देणे.
२. संवाद माध्यमांचे स्वरूप समजून घेणे.
३. संवाद माध्यमांचे सामाजिक व सांस्कृतिक योगदान स्पष्ट करणे.
४. मराठी भाषा आणि समकालीन समाज माध्यमाचे स्वरूप समजून घेता येईल.
५. संहिता लेखनाचे महत्त्व समजेल.
६. माध्यमांतर प्रक्रिया समजून घेणे.

1.3अभ्यासक्रम परिणाम(Learning outcomes of the course :

- १.मराठी भाषासमाज माध्यमाचे ओळख करून देणे.
२. विद्यार्थी पटकथा लेखन याविषयी आवड निर्माण करणे.
- ३ .साहित्य समीक्षेचे स्वरूप ओळख करून देणे.
- ४.नव्याने निर्माण झालेल्या तंत्रज्ञानची ओळख करून देणे.
- ५.साहित्यिक भाषेचे वेगळेपणलक्ष्यात घेणे.

1.4अभ्यासक्रम विशिष्ट परिणाम (Programme Specific Outcomes)

साहित्य:

4. विद्यार्थ्यांना भाषेविषयी अभिरुची निर्माण होईल.
5. विद्यार्थ्यांना साहित्य प्रकाराची व संकल्पनाची ओळख होईल.
6. विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील.
7. भाषा :

१.विद्यार्थी सवाद, भाषा, लेखन, वाचन, श्रावण समजून घेण्यास सक्षम आहेत.

२.लेखन, वाचन, श्रावण याविषयी परिचित आहेत.विद्यार्थी उपयोजीत मराठी कौशल्य प्राप्त करण्यास सक्षम आहेत. अभिव्यक्तीचे स्वरूप म्हणून वक्तृत्व कला अवगत करून स्वतःला व्यक्त करण्यासाठी सक्षम आहेत

1.5 अभ्यासक्रम परिणाम (Programme Outcomes) :-

१.विद्यार्थी कथा, कादंबरी, नाटक, कविता,इ.साहित्य विषयी परिचित आहेत. विद्यार्थी विश्लेषणातील मर्म समजून घेण्यास सक्षम आहेत.अभिव्यक्तीचे स्वरूप म्हणून निबंध लिहून स्वतःला व्यक्त करण्यासाठी सक्षम आहेत.

1.6 प्रवेश पात्रता:कोणत्याही मान्यताप्राप्त विद्यापीठातून.बीए.मराठी ह्या विषयात कमीतकमी४५%गुण प्राप्त करणाऱ्या विध्यर्थ्यास प्रवेश दिला जाईल.

1.7अभ्यासक्रम कालावधी :Programme Duration– एम.ए. मराठी दोन वर्षांचा अभ्यासक्रम असून तो चार सत्रांमध्येचालतो.प्रत्येक सत्रामध्ये पाच आभ्यासपत्रिकाअभ्यासाला असतात आणि हा अभ्यासक्रम सीबीसीए(Choies Based Credit System) पद्धतीनुसार चालविला जातो .

1. 8 प्रथम वर्ष अभ्यासक्रम कालावधी : Duration of Course)एम.ए.प्रथम वर्ष एम.

ए.अभ्यासक्रम असून तो चार सत्रांमध्ये चालतो. प्रत्येक सत्रात प्रत्येक पेपरसाठी अंतर्भूत सेमिस्टर परीक्षा 60 गुणाची आणि 40 गुण अंतर्गत मूल्यामापन परीक्षा .

1.9 अंतर्गत मूल्यमापन Modes of Internal Evaluation –असाईनमेंट, ट्यूटोरियल, प्रस्तुतिकरण, बहुविकल्प प्रश्न, तोंडी परीक्षा इ.विद्यार्थ्यांना उपस्थित राहणे अनिवार्य आहे .

1.10 अध्यापन माध्यम -मराठी

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSC –II मराठी भाषा संवाद व उपयोजन भाग- I

Course Structure

Credits: Theory-04

contacthours-60

Semester	Paper	Title of Paper	Number of Lectures (Theory)	Internal Evaluation (IE)	End Semester Evaluation (ESE)	Total Marks	Credits
First	II	मराठी भाषा संवाद व उपयोजन भाग- १	60	40	60	100	04
Total	---	---	60	40	60	100	04

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSC –II मराठी भाषा संवाद व उपयोजन भाग- I

Credits: Theory-04

contacthours-60

अ. क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
विभाग १	घटक - १. संवादाची मूलतत्वे अ) संवाद : गरज, स्वरूप व कार्य ब) संवादाची माध्यमे क) संवादाचे सिद्धांत ड) संवादाचे घटक इ)भाषिक संवाद :भाषण,श्रावण वाचन,लेखन	१७	०१
विभाग २	घटक २ वक्तृत्व : तंत्र व कौशल्ये अ) वक्तृत्व : स्वरूप व वैशिष्ट्ये ब) वक्तृत्वाची पूर्वतयारी व उपयोजन क) वक्तृत्वाचे प्रसंग आणि प्रकार ड) चांगल्या वक्तृत्वाची वैशिष्ट्ये	१७	०१
विभाग ३	घटक ३. वृत्तपत्र संवाद अ) वृत्तपत्र : स्वरूप, महत्त्व व कार्य ब) अग्रलेख, वृत्तपत्रीय लेखन क) सदरलेखन, बातमी लेखन ड) मुलाखतव जाहिरात	१७	०१
विभाग ४	घटक ४.संहिता लेखन अ) पटकथालेखन ब) नाट्यलेखन क) जाहिरात संहिता ड) माध्यमांतर विचार	१७	०१

--	--	--	--

संदर्भग्रंथ-

- १.संवादशास्त्र – श्रीपाद जोशी
२. संवादाची मूलतत्वे – यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
- ३.साहित्यकृतीतील माध्यमांतर विचार -डॉ. शकिल शेख
४. वक्तृत्वशास्त्र भाग १ व २ – के. सी. ठाकरे
५. वक्तृत्वशास्त्र – न. वि. गाडगीळ
६. वृत्तविद्या – स.ह. देशपांडे
७. वृत्तपत्रे व संवादाचे स्वरूप - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र, मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
८. व्यवहारिक मराठी – ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन कोल्हापूर, आठवी आवृत्ती २००८.
९. व्यावहारिक मराठी – संपा. स्नेहल तावरे
१०. उपयोजित मराठी – संजय लांडगे
११. वक्तृत्व आणि संभाषण कौशल्य – श्रुती वडगवालकर
१२. मराठी व्याकरण – श्रीपाद भागवत
१३. संपादन कला – वि ल. धारूरकर, रामराज्य प्रकाशन, औरंगाबाद
१४. मराठी नाट्यलेखन तंत्राची वाटचाल – रविद्र कुलकर्णी, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
१५. पारंपारिक मराठी तमाशा आणि वगनाट्य – डॉ. विश्वनाथ शिंदे
- १६.माध्यमांतर - संपा.राजेंद्र थोरात

Question Paper Pattern (for M. A. Part I)
WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR
M. A. –I (Semester- I)
DSC –II मराठी भाषा संवाद व उपयोजन भाग- I

End Semester Examination- 60 Marks (Max. Time 2.30 Hours)

{Internal Evaluation- 40 Marks}

सूचना :

- 1.सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2.उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र १ . योग्य पर्याय निवडा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र. २. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ४) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

किंवा

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	
प्र.५ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

.....

Course Credits -: 04

Allotted lectures -60

प्रास्ताविक :

एम .ए. प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रस्तावित अभ्यासक्रमात आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१८०० ते १९२०) हा विषय आहे. या अभ्यासक्रम साहित्य भाषा या विषयाची अभिरुची वाढीस लागवी हा दृष्टिकोण प्राधान्याने ठेवलेला आहे. मराठी साहित्यातील साहित्यविचार, स्वरूप, वैशिष्ट्ये , संकल्पनाज्यातून विद्यार्थ्यांना मराठीतील दर्जेदार साहित्याची ओळख होईल. तसेच सौंदर्याचे स्वरूप त्यांना जाणवेल हा उद्देश आहे. मराठी भाषेच्या अभिव्यक्तीचे आणि साहित्य विषयक त्यांची जाणीव प्रगल्भ होईल. अशी मराठी भाषेविषयी विद्यार्थ्यांना साहित्यविषयक आवड निर्माण व्हावी आणि भाषेच्या अध्ययनातून त्यांच्या अंगी भाषिक कौशल्यदेखील निर्माण करावेत हा हेतू आहे. विद्यार्थ्यांना मराठी भाषेच्या व्यवहारातील उपयोजनाचे महत्त्व लक्षात घेणे यावे आणि ते आत्मसात करण्यासाठी अभ्यासक्रम उपयुक्त ठरावा या भूमिकेतून कौशल्यावर आधारित घटकांचा अंतर्भाव प्रस्तुत अभ्यासक्रमात केलेला आहे. कौशल्यावर आधारित घटकाचा अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील. अशी भूमिका हा अभ्यासक्रम ठरविण्या मागे आहे.

1.2 (Objectives of the Course) उद्दिष्ट्ये:

१. आधुनिक मराठी वाङ्मयाची परंपरा समजून घेणे
२. वाङ्मय निर्मितीतील सामाजिक, सांस्कृतिक पार्श्वभूमी समजून घेणे
३. मराठी साहित्यातील विविध लेखक व त्यांचे साहित्य समजून घेणे
४. आधुनिक मराठी वाङ्मय इतिहासातील प्रमुख प्रवृत्ती समजून घेणे
५. आधुनिक साहित्यातील विविध जाणिवांचा अभ्यास करणे
६. आधुनिक मराठी समीक्षा लेखनाचा परिचय करून घेणे

1.3 अभ्यासक्रमपरिणाम (Learning Outcomes of the Course):-

१. मराठी भाषा आणि साहित्याची ओळख करून देणे.
२. मराठी भाषेविषयीची आवड निर्माण करणे.
३. साहित्य समीक्षेचे स्वरूप ओळख करून देणे.

- ४.मराठीमध्ये निर्माण झालेल्या समीक्षा ग्रंथाचे आकलन करून देणे.
- ५.साहित्यिक भाषेचे वेगळेपण लक्षात घेणे.

1.4 अभ्यासक्रम विशिष्ट परिणाम (Program Specific Outcomes)

साहित्य:

८. विद्यार्थ्यांना भाषेविषयी अभिरुची निर्माण होईल.
९. विद्यार्थ्यांना साहित्यप्रकाराची व संकल्पनाची ओळख होईल.
१०. विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधीउपलब्ध होतील.

भाषा :

१. विद्यार्थी साहित्य ,प्रकार व प्रवाह समजून घेण्यास सक्षम आहेत .
२. विद्यार्थी कथा, कादंबरी, नाटक, कविता,इ.साहित्य विषयी परिचित आहेत. विद्यार्थी विश्लेषणातील मर्म ,समजून घेण्यास सक्षम आहेत.अभिव्यक्तीचे स्वरूप म्हणून निबंध लिहून स्वतःला व्यक्त करण्यासाठी सक्षम आहेत.

1.5 अभ्यासक्रम परिणाम (Program Outcomes) :-

विद्यार्थी साहित्यिक साधने वापरून विविध साहित्य समजून कौशल्य प्राप्त करतात.विद्यार्थीविविध संदर्भ ग्रंथाचे वाचन करून त्याचे विचार व्यक्त करण्याचे योग्य स्वरूप वापरण्यासाठी सक्षम आहे.

1.6 प्रवेश पात्रता:

कोणत्याही मान्यताप्राप्त विद्यापीठातून बी.ए.मराठी ह्या विषयात कमीतकमी ४५%गुण प्राप्त करणाऱ्या विद्यार्थ्यास प्रवेश दिला जाईल.

1.7 अभ्यासक्रम कालावधी(Program Duration)-

एम. ए.मराठी ह्या दोन वर्षांचा अभ्यासक्रम असून तो चार सत्रांमध्ये चालतो.प्रत्येक सत्रामध्ये पाच अभ्यासपत्रिका अभ्यासाला असतात आणि हा अभ्यासक्रम सी.बी.सी.एस. (Choice Based Credit System)पद्धतीनुसार चालविला जातो.

1.8 प्रथम वर्ष अभ्यासक्रम कालावधी (Duration of Course)

एम.ए. प्रथम वर्ष अभ्यासक्रम दोन सेमिस्टर परीक्षा.प्रत्येक सत्रात प्रत्येक पेपरसाठी अंतर्भूत सेमिस्टर परीक्षा 60 गुणांची आणि 40 गुण अंतर्गत मूल्यामापन परीक्षा.

1.9 अंतर्गत मूल्यमापन (Modes of Internal Evaluation)

असाईनमेंट, ट्यूटोरियल, प्रस्तुतिकरण, बहुविकल्प प्रश्न, तोंडी परीक्षा इ. उपक्रमास विद्यार्थ्यांनी उपस्थित राहणे अनिवार्य आहे.

1.10 अध्यापन माध्यम -मराठी

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSC –III आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१८००ते १९२०)

Credits: Theory-04

Contact Hours: 60

Course Structure

Semester	Paper	Title of Paper	Number of Lectures (Theory)	Internal Evaluation (IE)	End Semester Evaluation (ESE)	Total Mark s	Credi ts
First	III	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१८००ते १९२०)	60	40	60	100	04
Total			60	40	60	100	04

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSC –III आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१८०० ते १९२०)

Credits: Theory-04

Contact Hours: 60

अ. क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
1.	इ.स.१८०० ते १९२० या कालखंडातील साहित्यनिर्मितीच्या सामाजिक,सांस्कृतिक प्रेरणा अ) पायाभरणीचा कालखंड (१८०० ते १८७४) ब) या कालखंडातील सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी क) या कालखंडातील साहित्याचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये	१७	०१
2.	इ.स.१८०० ते १९२० या कालखंडातील वाङ्मय अ) निबंध ब) कविता क) नाटक	१७	०१
3.	इ.स.१८०० ते १९२० या कालखंडातील वाङ्मय अ) कथा ब) कादंबरी क) चरित्र-आत्मचरित्र ड) प्रवास वर्णन	१७	०१
4.	इ.स.१८०० ते १९२० या कालखंडातील वाङ्मय अ) भाषा विषयक कार्य ब) कोश वाङ्मय क) व्याकरण विषयक लेखन ड) समीक्षा लेखन	१७	०१

संदर्भ ग्रंथ :

- १.आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग १ व २- अ.ना. देशपांडे
- २.मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास - प्र.न.जोशी
- ३.मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड - ४ व ५ - रा.श्री.जोग
- ४.प्रदक्षिणा खंड २ - रा.श्री.जोग
- ५.मराठी चरित्र : रूप आणि इतिहास - जयंत वष्ट , पद्मगंधा प्रकाशन,पुणे
- ६.धार व काठ - नरहर कुरुंदकर
- ७.मराठी कादंबरीचे पहिले शतक - कुसुमावती देशपांडे
- ८.मराठी साहित्य : संपा.- गो.मा. पवार व म.द.हातकणंगलेकर,पॉप्युलर प्रकाशन,मुंबई
- ९.मराठी निबंध : उद्गम आणि विकास - डॉ.गिरीश मोरे, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद
- १०.मराठी चरित्र : मूलतत्त्वे व समीक्षा - डॉ. ग.का.रावते,समर्थ प्रकाशन, मुंबई
- ११.चरित्र - आत्मचरित्र (तंत्र आणि इतिहास) - अ. म.जोशी,सुविचार प्रकाशन,नागपूर
- १२.वाड.मयेतिहासाची संकल्पना - संपादक द. दि. पुंडे,प्रतिमा प्रकाशन,पुणे
- १३.मराठी साहित्य : इतिहास आणि संस्कृती,वसंत आबाजी डहाके,पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
- १४.महाराष्ट्राच्या सामाजिक सांस्कृतिक स्थित्यंतराचा इतिहास - रमेश वरखेडे, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ,मुंबई.

Question Paper Pattern (for M. A. Part I)
WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR
M. A. -I (Semester- I)
DSC -III आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१८००ते १९२०)
End Semester Examination- 60 Marks (Max. Time 2.30 Hours)
{Internal Evaluation- 40 Marks}

सूचना :

- 1.सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2.उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र १ . योग्य पर्याय निवडा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र. २. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ४) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

किंवा

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	
प्र.५ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

.....

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSC –IV

अनुवादित साहित्याचा स्वरूप

Credits: Theory-02

Contact Hours: 30

प्रास्ताविक:

एम .ए. प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रस्तावित अभ्यासक्रम अनुवादित साहित्याचा स्वरूप नव्याने समावेश केलेला विषय आहे. विद्यार्थ्यांना मराठी अनुवादित साहित्य या नवीन साहित्य शिकवताना मराठी भाषा आणि इतर साहित्य प्रकार , कथा, कादंबरी ,नाटक, कविता इ. रचना विषयी लेखनाचे महत्त्व लक्षात घेणे यावे आणि ते आत्मसात करण्यासाठी अभ्यासक्रम उपयुक्त ठरावा. या भूमिकेतून कौशल्यावर आधारित घटकांचा अंतर्भावही प्रस्तुत अभ्यासक्रमात समावेश केलेला आहे

1.2 उद्दिष्ट्ये- Objectives of the Course

१. मराठी अनुवादित साहित्याचा अभ्यास करणे
२. अनुवादित वाङ्मय मानवी जीवनावर परिणाम अभ्यासणे
३. अनुवादित वाङ्मय विषयी आवड निर्माण होईल .
४. अनुवादित वाङ्मय साहित्याचा स्वरूप लक्षात येणे.
- ५ अनुवादित वाङ्मय साहित्यातील विविध संकल्पनांचा अभ्यास करणे.
६. वैज्ञानिक दृष्टिकोन विकसित करणे .

1.3 अभ्यासक्रम परिणाम (Learning outcomes of the course)

१. मराठी भाषा आणि साहित्याची ओळख करून देणे.
२. मराठी राजभाषा विषयीची आवड निर्माण करणे.
३. साहित्य अनुवादित वाङ्मय ओळख करून देणे.
४. मराठीमध्ये निर्माण झालेल्या विज्ञान साहित्याचा आकलन करून देणे.
५. श्रावण, लेखन, वाचन कला आत्मसात करणे .
६. कथा, कादंबरी , नाटक , कविता अनुवादित इ. लेखन कला आत्मसात करणे.

1.4 अभ्यासक्रम विशिष्ट परिणाम (Programme Specific Outcomes)

साहित्य:

1. विद्यार्थ्यांना अनुवादित साहित्य या विषयी अभिरुची निर्माण होईल.
2. विद्यार्थ्यांना अनुवादित वाडमय साहित्याची व संकल्पनाची ओळख होईल.
3. विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या नवीन संधी उपलब्ध होतील.

१.७ भाषा : मराठी

१.विद्यार्थी अनुवादित वाडमय समजून घेण्यास सक्षम आहेत .

२.विद्यार्थी चरित्र, या साहित्य विषयी परिचित आहेत. भाषा विद्यार्थी मनोभाविक विश्लेषणातील मर्म ,समजून घेण्यास सक्षम आहेत.अभिव्यक्तीचे स्वरूप म्हणून विज्ञानसाहित्य, विज्ञानकथा, विज्ञान कादंबरी,सृजनात्मक लेखन लिहून स्वतःला व्यक्त करण्यासाठी सक्षम आहेत.

1.5 अभ्यासक्रम परिणाम (Programme Outcomes) :-

१.विद्यार्थी साहित्यिक साधने वापरून विविध प्रकारच्या साहित्य समजून कौशल्य प्राप्त करतात.विद्यार्थी विविध ग्रंथाचे वाचन करून वेज्ञानिक दृष्टीकोन अंगी बाळगण्यास सक्षम आहे.

1.6 प्रवेश पात्रता:कोणत्याही मान्यताप्राप्त विद्यापीठातून बी.ए.मराठी ह्या विषयात कमीत कमी ४५%गुण प्राप्त करणाऱ्या विद्यार्थ्यास प्रवेश दिला जाईल.

1.7 अभ्यासक्रम कालावधी (Programme Duration) -एम. ए.मराठी ह्या दोन वर्षांचा अभ्यासक्रम असून तो चार सत्रांमध्ये चालतो.प्रत्येक सत्रांमध्ये पाच अभ्यासपत्रिका अभ्यासाला असतात आणि हा अभ्यासक्रम सीबीसीएस (Choies Based Credit System) पद्धतीनुसार चालविला जातो.

1.8 प्रथम वर्ष अभ्यासक्रम कालावधी : (Duration of Course)एम . ए. प्रथम वर्ष अभ्यासक्रम दोन सेमिस्टर परीक्षा . प्रत्येक सत्रात प्रत्येक पेपरसाठी अंतर्भूत सेमिस्टर परीक्षा 30 गुणांची आणि 20 गुण अंतर्गत मूल्यामापन परीक्षा.

1.9 अंतर्गत मूल्यामापन (Modes of Internal Evaluation):-असाईनमेंट, ट्यूटोरियल, प्रस्तुतिकरण, बहुविकल्प प्रश्न, तोंडीपरीक्षा इ.विद्यार्थ्यांना उपस्थित राहणे अनिवार्य आहे.

1.10 अध्यापन माध्यम –मराठी

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSC –IV

अनुवादित साहित्याचा स्वरूप

Credits: Theory-02

Contact Hours: 30

Course Structure

Semester	Paper	Title of Paper	Number of Lectures (Theory)	Internal Evaluation (IE)	End Semester Evaluation (ESE)	Total Marks	Credits
Second	IV	अनुवादित साहित्याचा स्वरूप	30	20	30	50	02
Total			30	20	30	50	02

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSC –IV

अनुवादित साहित्याचा स्वरूप

Credits: Theory-02

Contact Hours: 30

अ. क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
१.	घटक १.अनुवाद १.अनुवादित साहित्य संकल्पना २.अनुवादाचे प्रकार	15	01
२.	घटक २. १.अनुवाद क्षेत्र करियर आणि रोजगाराच्या संधी २.मराठी कन्नड आनुबंद	15	01

संदर्भ ग्रंथ

१. व्यावहारिक मराठी – संपादक रूनेहल तावरे
२. जाहिरात विकिपीडिया
३. व्यावहारिक मराठी भाग दोन – संपादक साहेबराव खंदारे
४. उपयोजित मराठी –डॉ संजय लांडगे
५. व्यावहारिक मराठी –ल.रा.नासिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.

Syllabus with effect from June 2023 onwards

NEP-2020 Syllabus 2023-24

Question Paper Pattern (for M. A. Part I)

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSC –IV

अनुवादित साहित्याचा स्वरूप

End Semester Examination- 30 Marks (Max. Time 1.30 Hours)

{Internal Evaluation- 20 Marks}

Total Marks 30

(Max. Time 1.30 Hours)

सूचना :

1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2. उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र १ . योग्य पर्याय निवडा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	06
प्र. २. थोडक्यात उत्तरे लिहा (७ पैकी ३) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	06
प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (३ पैकी २) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	06
प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (२ पैकी १) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	06
प्र.५ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	06

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. -I (Semester- I)

DSE -I A -एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन) संत तुकाराम

Course Credits -: 04

Allotted lectures - 60

प्रास्ताविक :

एम.ए. प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांना प्रस्तावित अभ्यासक्रमात एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन) संततुकारामहाविषयआहे. या अभ्यासक्रमातून विद्यार्थ्यांच्या मनी भाषेची प्राथमिकता आणि साहित्य भाषा या विषयाची गोडी निर्माण व्हावी हा हेतू प्राधान्याने ठेवलेला आहे. मराठी साहित्यातील संततुकाराम यांचे साहित्य, विचार, स्वरूप व त्यांच्या अभंग रचना या अभ्यासक्रमात समाविष्ट केलेल्या आहेत. ज्यातून विद्यार्थ्यांना मराठीतील दर्जेदार साहित्याची ओळख होईल. तसेच तुकारामांच्या भाषा सौंदर्याचे स्वरूप त्यांना जाणवेल हा उद्देश आहे.

विद्यार्थ्यांना मराठी भाषेच्या व्यवहारातील उपयोजनाचे महत्त्व लक्षात घेता यावे आणि ते आत्मसात करण्यासाठी हा अभ्यासक्रम उपयुक्त ठरावा या भूमिकेतून कौशल्यावर आधारित घटकांचा अंतर्भावही प्रस्तुत अभ्यासक्रमात केलेला आहे. कौशल्यावर आधारित घटकाचा अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील. अशी भूमिका हा अभ्यासक्रम ठरविण्यामागे आहे.

1.2उद्दिष्ट्ये (Objectives of the Course):

१. मध्ययुगीन साहित्य,समाज आणि संस्कृती अभ्यासणे
२. लेखक अभ्यास पद्धती समजून घेणे
३. संत तुकाराम यांचे जीवन कार्य समजून घेणे
४. संत तुकाराम यांच्या अभंगांचा सखोल अभ्यास करणे
- ५.संत तुकाराम यांच्या अभंगांच्या आधारे तत्कालीन जीवन समजावून घेणे
६. संत तुकाराम यांच्या अभंगातील विचार वैभव लक्षात घेणे
७. संत तुकाराम यांच्या अभंगांचे वाङ्मयीन मूल्यमापन करणे

८. संत तुकाराम यांच्या अभंगांचे वेगळेपण अधोरेखित करणे

1.3 अभ्यासक्रम परिणाम (Learning Outcomes of the Course):-

१. संत तुकारामांच्या भाषा आणि साहित्याची ओळख करून देणे.
२. संत तुकारामांच्या साहित्या विषयी आवड निर्माण करणे.
३. संत तुकारामांच्या साहित्यावरती मराठीमध्ये निर्माण झालेल्या समीक्षा ग्रंथाचे आकलन करून देणे.
४. संत तुकारामांच्या साहित्यिक भाषेचे वेगळेपण लक्ष्यात घेणे.

1.4 अभ्यासक्रम विशिष्ट परिणाम (Programme Specific Outcomes)

साहित्य:

11. विद्यार्थ्यांना भाषेविषयी आवड निर्माण होईल.
12. विद्यार्थ्यांना साहित्यप्रकाराची व संकल्पनाची ओळख होईल.

भाषा:

१. विद्यार्थी साहित्य ,प्रकार समजून घेण्यास सक्षम आहेत .
२. विद्यार्थी कथा,कादंबरी,नाटक,कविता,इ. साहित्य विषयी परिचित आहेत.विद्यार्थी विश्लेषणातील मर्म, समजून घेण्यास सक्षम आहेत.अभिव्यक्तीचे स्वरूप म्हणून निबंध लिहून स्वतःला व्यक्त करण्यासाठी सक्षम आहेत.

1.5 अभ्यासक्रम परिणाम (Program Outcomes) :-

विद्यार्थी साहित्यिक साधने वापरून विविध साहित्य समजून कौशल्य प्राप्त करतात. विद्यार्थ्यांना विविध संदर्भ ग्रंथाचे वाचन करून विचार व्यक्त करण्याचे योग्य स्वरूप वापरण्यासाठी सक्षम आहे.

1.6 प्रवेश पात्रता: कोणत्याही मान्यताप्राप्त विद्यापीठातून बी.ए.मराठी ह्या विषयात कमीतकमी ४५% गुण प्राप्त करणाऱ्या विद्यार्थ्यास प्रवेश दिला जाईल.

1.7 अभ्यासक्रम कालावधी (Program Duration)-एम. ए.मराठी हा दोन वर्षांचा अभ्यासक्रम असून तो चार सत्रांमध्ये चालतो. प्रत्येक सत्रात पाच अभ्यास पत्रिका अभ्यासाला असतात आणि हा अभ्यासक्रम सी.बी.सी.एस. (Choice Based Credit System) पद्धतीनुसार चालविला जातो.

1.8 प्रथम वर्ष अभ्यासक्रम कालावधी (Duration of Course)-एम. ए. प्रथम वर्ष अभ्यासक्रमाची दोन सत्रांमध्ये परीक्षा होते. प्रत्येक सत्रात प्रत्येक पेपरसाठी अंतर्भूत सेमिस्टर परीक्षा 60 गुणाची आणि 40 गुणांची अंतर्गत मूल्यामापन परीक्षा घेण्यात येते.

1.9 अंतर्गत मूल्यामापन (Modes of Internal Evaluation)-असाईनमेंट, ट्यूटोरियल, प्रस्तुतिकरण, बहुविकल्प प्रश्न, तोंडी परीक्षा इ. साठी विद्यार्थ्यांना उपस्थित राहणे अनिवार्य आहे.

1.10 अध्यापन माध्यम: मराठी

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSE –I A -एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन) संत तुकाराम

Credits: Theory-04

Contact Hours: 60

Course Structure

Semester	Paper	Title of Paper	Number of Lectures (Theory)	Internal Evaluation (IE)	End Semester Evaluation (ESE)	Total Marks	Credits
First	IV	एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन) संत तुकाराम	60	40	60	100	04
Total	---	---	60	40	60	100	04

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSE –I A -एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन) संत तुकाराम

Credit – 04

Hrs – 60

अ. क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
१	१. महाराष्ट्राची संत परंपरा अ) संत संप्रदाय व साहित्य ब) वारकरी संप्रदाय:आचारधर्म क) संत तुकाराम:जीवन चरित्र		
२	२ संत तुकाराम यांचे अभंग लेखन व प्रेरणा अ) संत तुकारामांच्या अभंगांची निर्मिती प्रक्रिया ब) संत तुकारामांच्या अभंगांतून प्रकटणारे तत्कालीन समाजजीवन क) संत तुकारामांचे विचारविश्व व तत्वचिंतन	१७	०१
३	३ संत तुकारामांच्या अभंगांचा आशय अ) संत तुकारामांच्या अभंगातील विविधता व व्यापकता ब) संत तुकारामांच्या अभंगातून प्रकटणारा मानवतावादी विचार क) संत तुकारामांच्या अभंगातून प्रकटणारी प्रतिमासृष्टी	१७	०१
४	४. संततुकारामांच्या अभंगांचे वाङ्मयीन मूल्यमापन अ) संत तुकारामांच्या अभंगांचे भावसौंदर्य ब) संत तुकारामांच्या अभंगांची अवतरण क्षमता क) संत तुकारामांच्या अभंगाची भाषाशैली ड) संत तुकारामांच्या अभंगांचे वेगळेपण		

संदर्भ ग्रंथ :

१. पाच संत कवी-शं.गो. तुळपुळे
२. विद्रोही तुकाराम- आ.ह.साळुंखे
३. पुन्हा तुकाराम-दिलीप पुरुषोत्तम चित्रे
४. तुकाराम दर्शन- सदानंद मोरे

७. सर्वात्मभावी तुकाराम-अनिल गवली
६. श्री संत तुकारामबाबांच्या अभंगांची गाथा-सचिव,महाराष्ट्र राज्य साहित्य व संस्कृती मंडळ,मुंबई
७. तुकारामबाबांच्या गाथेचे निरूपण भाग १ व २, मारुती भाऊसाहेब जाधव (तळाशीकर गुरुजी) संत तुकाराम अध्यासन,शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर
८. तुकाराम-भालचंद्र नेमाडे साकेत प्रकाशन,औरंगाबाद
९. तुकाराम अभंगांची चर्चा खंड १ व २- वा.ब. पटवर्धन व ग.ह.केळकर
१०. संत कवी तुकाराम: एक चिंतन-निर्मलकुमार फडकुले
११. साक्षात्कारी संत तुकाराम- शं.दा.पेंडसे
१२. तुकारामांचे निवडक १०० अभंग –संपादक - श्री.म.पिंगे,गजमल माळी
१३. तुकाराम : व्यक्तित्व आणि कवित्व - किशोर सानप

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS)
SOLAPUR
M. A. –I (Semester- I)
DSE –I A -एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन) संत तुकाराम

Credits: Theory-04

Contact Hours: 60

Course Structure

Semester	Paper	Title of Paper	Number of Lectures (Theory)	Internal Evaluation (IE)	End Semester Evaluation (ESE)	Total Marks	Credits
First	IV	एका लेखकाचा अभ्यास - मध्ययुगीन संत तुकाराम	60	40	60	100	04
Total	---	---	60	40	60	100	04

Question Paper Pattern (for M. A. Part I)

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSE –I A -एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन) संत तुकाराम

End Semester Examination- 60 Marks (Max. Time 2.30 Hours)

{Internal Evaluation- 40 Marks}

सूचना :

- 1.सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2.उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र १ . योग्य पर्याय निवडा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र. २. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ४) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

किंवा

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	
प्र.७ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

.....

Course Credits -: 4

Allotted lectures -: 60

प्रास्ताविक:

एम .ए. प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रस्तावित अभ्यासक्रम विज्ञान साहित्य व सृजनात्मक साहित्य नव्याने समावेश केलेला विषय आहे. विद्यार्थ्यांना मराठी विज्ञान साहित्य व सृजनशील साहित्य या नवीन साहित्य शिकवताना मराठी भाषा आणि इतर साहित्य प्रकार , कथा,कादंबरी ,नाटक ,कविता इ. रचना विषयी लेखनाचे महत्व लक्षात घेणे यावे आणि ते आत्मसात करण्यासाठी अभ्यासक्रम उपयुक्त ठरावा.या भूमिकेतून कौशल्यावर आधारित घटकांचा अंतर्भावही प्रस्तुत अभ्यासक्रमात समावेश केलेला आहे. मराठी माणूस नवनवीन तंत्रज्ञान अवगत करून हा वर्ग मराठी भाषा आणि संस्कृती प्रवाही करीत आहे. म्हणूनच मराठी भाषा जागतिक भाषा होण्यासाठी सज्ज होत आहे. तंत्रज्ञानाने निर्माण केलेल्या अमर्याद विश्वात संचार करण्याच्या प्रयत्न मराठी भाषिक करताहेत व कौशल्यावर आधारित घटकाचा अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील. अशी भूमिका हा अभ्यासक्रम ठरविण्या मागे आहे.

1.2 उद्दिष्ट्ये- Objectives of the Course

१. मराठी विज्ञान साहित्याचा अभ्यास करणे
२. विज्ञानाचा मानवी जीवनावर परिणाम अभ्यासणे
३. मराठी विज्ञानसाहित्य समीक्षा आणि संशोधन विषयी आवड निर्माण होईल .
४. मराठी विज्ञान साहित्याचा स्वरूप लक्षात येणे.
५. मराठी विज्ञान साहित्यातील विविध संकल्पनांचा अभ्यास करणे.
६. वैज्ञानिक दृष्टिकोन विकसित करणे .

1.3 अभ्यसक्रम परिणाम (Learning outcomes of the course)

१. मराठी भाषा आणि साहित्याची ओळख करून देणे.
२. मराठी राजभाषा विषयीची आवड निर्माण करणे.
३. साहित्य विज्ञान साहित्यातील विविध संकल्पनांचा ओळख करून देणे.
४. मराठीमध्ये निर्माण झालेल्या विज्ञान साहित्याचा आकलन करून देणे.
५. श्रावण, लेखन, वाचन कला आत्मसात करणे .
६. कथा, कादंबरी , नाटक , कविता इ. लेखन कला आत्मसात करणे.

1.4 अभ्यासक्रम विशिष्ट परिणाम (Programme Specific Outcomes)

साहित्य:

13. विद्यार्थ्यांना विज्ञान विषयी अभिरुची निर्माण होईल.

14. विद्यार्थ्यांना विज्ञान साहित्याची व संकल्पनाची ओळख होईल.
15. विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या नवीन संधी उपलब्ध होतील.

१.७ भाषा :मराठी

१.विद्यार्थी विज्ञान साहित्य, विज्ञानकथा , विज्ञान कादंबरी,सृजनात्मक लेखन ,समजून घेण्यास सक्षम आहेत .

२.विद्यार्थी विज्ञानसाहित्य, विज्ञानकथा, विज्ञानकादंबरी, या साहित्य विषयी परिचित आहेत. भाषा विद्यार्थी मनोभाविक विश्लेषणातील मर्म ,समजून घेण्यास सक्षम आहेत.अभिव्यक्तीचे स्वरूप म्हणून विज्ञानसाहित्य, विज्ञानकथा, विज्ञान कादंबरी,सृजनात्मक लेखन लिहून स्वतःला व्यक्त करण्यासाठी सक्षम आहेत.

1.5 अभ्यासक्रम परिणाम (Programme Outcomes) :-

१.विद्यार्थी साहित्यिक साधने वापरून विविध प्रकारच्या साहित्य समजून कौशल्य प्राप्त करतात.विद्यार्थी विविध ग्रंथांचे वाचन करून वैज्ञानिक दृष्टीकोन अंगी बाळगण्यास सक्षम आहे.

1.6 प्रवेश पात्रता:कोणत्याही मान्यताप्राप्त विद्यापीठातून बी.ए.मराठी ह्या विषयात कमीत कमी ४५%गुण प्राप्त करणाऱ्या विद्यार्थ्यास प्रवेश दिला जाईल.

1.7अभ्यासक्रम कालावधी (Programme Duration) -एम. ए.मराठी ह्या दोन वर्षांचा अभ्यासक्रम असून तो चार सत्रांमध्ये चालतो.प्रत्येक सत्रांमध्ये पाच अभ्यासपत्रिका अभ्यासाला असतात आणि हा अभ्यासक्रम सीबीसीएस (Choies Based Credit System) पद्धतीनुसार चालविला जातो.

1.8 प्रथम वर्ष अभ्यासक्रम कालावधी : (Duration of Course)एम . ए. प्रथम वर्ष अभ्यासक्रम दोन सेमिस्टर परीक्षा . प्रत्येक सत्रात प्रत्येक पेपरसाठी अंतर्भूत सेमिस्टर परीक्षा 60 गुणांची आणि 40 गुण अंतर्गत मूल्यामापन परीक्षा.

1.9 अंतर्गत मूल्यामापन (Modes of Internal Evaluation):-असाईनमेंट, ट्यूटोरियल, प्रस्तुतिकरण, बहुविकल्प प्रश्न, तोंडीपरीक्षा इ.विद्यार्थ्यांना उपस्थित राहणे अनिवार्य आहे.

1.10 अध्यापन माध्यम –मराठी

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSE –I B मराठी विज्ञान साहित्य

Credits: Theory-04

Hours: 60

Course Structure

Semester	Paper	Title of Paper	Number of Lectures (Theory)	Internal Evaluation (IE)	End Semester Evaluation (ESE)	Total Marks	Credits
First	V	विज्ञान साहित्य	60	40	60	100	04
Total	---	---	60	40	60	100	04

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSE –I B मराठी विज्ञान साहित्य

Credits: Theory-04

Contact Hours: 60

अ. क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
१	१.मराठी विज्ञान साहित्य : उद्गम आणि विकास २.मराठी विज्ञान साहित्य संकल्पनावस्वरूप ३.मराठी विज्ञान साहित्य उद्दिष्टेववाटचाल ४.मराठी विज्ञान साहित्याचीवैशिष्ट्ये ५.मराठी साहित्याची भाषिक विचार	15	01
२	पाठ्यपुस्तक-प्रेषित (कादंबरी) जयंत नारलीकर,मौज प्रकाशन, मुंबई	15	01
३	घटक ३. पाठ्यपुस्तक - प्रेमाचारेणू (कथासंग्रह)	15	01
४	घटक ४.पाठ्यपुस्तक -एकअंकाचे मानकरी - (लेखसंग्रह) व्ही. एन . शिंदे अक्षरदालन,प्रकाशन, कोल्हापूर.	15	01

Reference Books

१. विज्ञान कथाविश्व -संपादक -निरंजन घाटे व शिवाजीराव मोहिते
- २ . विज्ञान कथा स्वरूप आणि समीक्षा-विश्वेश्वर सावदेकर
४. विज्ञान कथा स्वरूप आणि आकलन -दत्ता बारबोले
५. मराठी विज्ञान साहित्य - म. सु. पगारे
६. विज्ञानाची गरुडझेप-जयंत नारलीकर
७. विज्ञान आणि वैज्ञानिक-जयंत नारलीकर
८. विज्ञान आणि साहित्यविश्व -निरंजन घाटे

Question Paper Pattern (for M. A. Part I)

M. A. –I (Semester-I)

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester- I)

DSE –I B मराठी विज्ञान साहित्य

End Semester Examination- 60 Marks (Max. Time 2.30 Hours)

{Internal Evaluation- 40 Marks}

सूचना :

- 1.सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2.उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र १ . योग्य पर्याय निवडा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र. २. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ४) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

किंवा

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	
प्र.५ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

.....

M. A. –II (Semester- III)

Paper-संशोधनाचे पद्धतीशास्त्र

HCT (3.3)

Syllabus (CBCS)

MAMR23C0322

Course Credits- 5

Allotted lectures -60

प्रास्ताविक :

एम .ए. भाग दोन या वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रस्तावित अभ्यासक्रमात ‘संशोधनाचे पद्धतीशास्त्र’हा विषय आहे. या अभ्यासक्रमास विद्यार्थ्यांच्या मनी भाषेची कौशल्ये आणि साहित्य भाषा या विषयाची अभिरुची वाढीस लागायी हा दृष्टिकोण प्राधान्याने ठेवलेला आहे. मराठी संशोधनाचे महत्त्व निवडक रचना अभ्यासक्रमात समाविष्ट केलेल्या आहेत. ज्यातून विद्यार्थ्यांना मराठीतील दर्जेदार साहित्याची ओळख होईल. तसेच सौंदर्याचे स्वरूप त्यांना जाणवेल हा उद्देश आहे. मराठी भाषेच्या अभिव्यक्तीचे आणि साहित्य विषयक त्यांची जाणीव प्रगल्भ होईल. अशी मराठी भाषेविषयी विद्यार्थ्यांना साहित्य विषयक आवड निर्माण व्हावी आणि भाषेच्या अध्ययनातून त्यांच्या संशोधन अंगी भाषिक कौशल्य देखील निर्माण करावेत हा हेतू आहे. विद्यार्थ्यांना मराठी भाषेच्या व्यवहारातील उपयोजनाचे महत्त्व लक्षात घेणे याचे आणि ते आत्मसात करण्यासाठी अभ्यासक्रम उपयुक्त ठरावा या भूमिकेतून कौशल्यावर आधारित घटकांचा अंतर्भाव प्रस्तुत अभ्यासक्रमात केलेला आहे. संशोधन लेखन कौशल्यावर आधारित घटकाचा अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील. अशी भूमिका हा अभ्यासक्रम ठरविण्यामागे आहे.

1.2)Objectives of the Course (उद्दिष्ट्ये:

- १.संशोधनाचे महत्त्व समजून घेणे.
- २.भाषा आणि साहित्य संशोधनाचे स्वरूप व वेगळेपण समजून घेणे
- ३.भाषा व साहित्य संशोधनात्मक लेखनाचा परिचय करून घेणे.
४. भाषा व साहित्य संशोधनाचा पद्धतीशास्त्र समजून घेणे.

७. संशोधनाचे महत्व विशद करणे.

1.3 अभ्यासक्रम परिणाम)Learning Outcomes of the Course):-

- १.मराठी भाषा आणि संशोधन पद्धती ओळख करून देणे .
- २ मराठी संशोधन विषयी आवड .निर्माण करणे.
- ३.मराठी संशोधनाचे स्वरूप ओळख करून देणे .
- ४.मराठीमध्ये निर्माण झालेल्या संशोधन पद्धती प्रबंध आकलन करून देणे .
- ७.साहित्यिक संशोधन भाषेचे वेगळेपण लक्षात घेणे .

1.4 अभ्यासक्रम विशिष्ट परिणाम)Program Specific Outcomes)

साहित्य:

1. विद्यार्थ्यांना संशोधनाविषयी अभिरुची निर्माण होईल.
2. विद्यार्थ्यांना संशोधनाचा पद्धतीशास्त्र व संकल्पनाची ओळख होईल.
3. विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील.

भाषा :

- 1.संशोधन: संकल्पना स्वरूप समजून घेण्यास सक्षम आहेत.
- 2.संशोधनाचे प्रयोजन व स्वरूप समजून घेण्यास सक्षम आहेत
3. संशोधन पद्धती समजून घेण्यास सक्षम आहेत
- 4.साहित्य संशोधन आणि इतर ज्ञानशास्त्रीय संशोधनाचे वेगळेपण समजून घेण्यास सक्षम आहेत

1.5 अभ्यासक्रम परिणाम (Program Outcomes) :-

विद्यार्थी साहित्यिक साधने वापरून विविध साहित्य समजून कौशल्य प्राप्त करतात. विद्यार्थी विविध संदर्भ ग्रंथाचे वाचन करून त्याचे विचार व्यक्त करण्याचे योग्य स्वरूप वापरण्यासाठी सक्षम आहे.

1.6 प्रवेश पात्रता:

कोणत्याही मान्यताप्राप्त विद्यापीठातून बी %मराठी ह्या विषयात कमीतकमी ४७ .ए.गुण प्राप्त करणाऱ्या विद्यार्थ्यास प्रवेश दिला जाईल.

1.7 अभ्यासक्रम कालावधी)Program Duration-(

एम मराठी .ए . ह्या दोन वर्षांचा अभ्यासक्रम असून तो चार सत्रांमध्ये चालतो प्रत्येक सत्रामध्ये .) .एस.सी.बी.पाच अभ्यासपत्रिका अभ्यासाला असतात आणि हा अभ्यासक्रम सी(Choice Based Credit System)पद्धतीनुसार चालविला जातो.

1.8 प्रथम वर्ष अभ्यासक्रम कालावधी)Duration of Course)

एमअंतर्भूत प्रत्येक सत्रात प्रत्येक पेपरसाठी .प्रथम वर्ष अभ्यासक्रम दोन सेमिस्टर परीक्षा .ए . गुण अंतर्गत मूल्यामापन परीक्षा 20 गुणांची आणि 80 सेमिस्टर परीक्षा

1.9 अंतर्गत मूल्यामापन)Modes of Internal Evaluation(

असाईनमेंट, ट्यूटोरियल, प्रस्तुतिकरण, बहुविकल्प प्रश्न, तोंडी परीक्षा इ. उपक्रमास विद्यार्थ्यांनी उपस्थित राहणे अनिवार्य आहे.

1.10 अध्यापन माध्यम -मराठी

RM

M. A. –II (Semester I)

Paper-III संशोधनाचे पद्धतीशास्त्र

Credits: Theory-04

Contact Hours: 60

Course Structure

Semester	Paper	Title of Paper	Number of Lectures (Theory)	Internal Evaluation (IE)	End Semester Evaluation (ESE)	Total Marks	Credits
Third	IHC T (3.3)	संशोधनाचे पद्धतीशास्त्र	60	40	60	100	04
Total			60	40	60	100	04

RM

M. A. –II (Semester III)

Paper-III संशोधनाचे पद्धतीशास्त्र

Credits: 04

contacts Hours: 60

1.घटक:.

संशोधनशास्त्र

Credit 01

संशोधन :संकल्पना स्वरूप

ब) संशोधनाचे प्रयोजन व स्वरूप

क) संशोधन पद्धती

ड) साहित्य संशोधन आणि इतर ज्ञानशास्त्रीय संशोधनाचे वेगळेपण

इ) मराठी भाषा व साहित्याच्या संशोधनाची नवी क्षेत्रे

घटक २

भाषा संशोधनाचे स्वरूप

Credit 01

अ)भाषा व संशोधन

ब भाषाभ्यासाचा विविध पद्धती व मराठी भाषेचे संशोधन (

क)मराठी भाषा व बोलीचे संशोधन

ड(साहित्याचे भाषिक,शैलीविज्ञान आणि समाजभाषा वैज्ञानिक संशोधन

घटक ३

साहित्य संशोधनाचे स्वरूप

Credit 01

अ साहित्यकृतीनिष्ठ संशोधन (

बलेखाकनिष्ठ संशोधन (

कसाहित्य (प्रकारनिष्ठ संशोधन

ड) साहित्याचे कलानिष्ठ

घटक ४

१.संशोधनात्मक लेखन

Credit 01

अ) संशोधनाचीसैधान्तिक मांडणी,पारिभाषिक संज्ञा व उपयोजन

ब लेखन व प्रबंध लेखनाचे टप्पे शोधनिबध

कप्रबंध लेखनाची भाषा (प्रबंधलेखनातील समस्या)

ड) संदर्भसूची,निर्देशसूची,परिशिष्ट्ये इ.

संदर्भ ग्रंथ :-

1. संशोधन पद्धतीशास्त्र : रमेश वरखेडे, मंगला वरखेडे
 2. भाषा व साहित्य संशोधन खंड 1, 2, 3 संपा. वसंत जोशी, गं.ना. जोगळेकर
 3. संशोधनाची क्षितिजे : संपा. भास्कर भोळे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.
 4. संशोधनाची क्षेत्रे आणि पद्धती : जयश्री पाटणकर, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर.
 5. संशोधन : स्वरूप आणि पद्धती : संपा. सु.र. चुनेकर, रंगनाथ पठारे
 6. संशोधनपद्धती प्रक्रिया आणि अंतरंग : संपा. सु.र. चुनेकर, रंगनाथ पठारे
 7. संशोधन सिद्धांत आणि पद्धती / सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
 8. संशोधन : स्वरूप आणि समस्या : बाळासाहेब गुंजाळ, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर.
 9. मराठी संशोधनविद्या : उषा माधव देशमुख, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
 10. मराठी साहित्य संशोधन : दृष्टी आणि दृष्टिकोन : संपा. बाबुराव हिरडे, बाळासाहेब दास, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
 11. मराठी साहित्य संशोधन : नव्या दिशा : अविनाश आवलगावकर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
 12. साहित्य संशोधन : वाटा आणि वळणे : सुधाकर शेलार, अक्षरवाङ्मय प्रकाशन, पुणे
 13. साहित्य संशोधनाची मूलतत्वे : जगन्नाथ चौधरी, अथर्व पब्लिकेशन्स, जळगाव
 14. शोधविज्ञानकोश (साधन व ग्रंथ) दु.का. संत, पुणे विद्यार्थी गृह, प्रकाशन, पुणे.
 15. शोधनिबंधाची लेखनपद्धती : मिलिंद मालशे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
 16. प्रबंध कसा लिहावा : जयंत वेलणकर, साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर.
 17. सूचींची सूची : सु.र. चुनेकर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
 18. ग्रंथालयीन संदर्भ सेवा : अनंत जोशी आणि वसंत जोशी
 19. मराठी प्रबंध सूची : वसंत विष्णू कुलकर्णी, साहित्य प्रचार, केंद्र, नागपूर
 20. मराठी शोधप्रबंधांची वर्णनात्मक सूची (1947 ते 2004) # डी.आर. गायकवाड, निर्मिती संवाद प्रकाशन, कोल्हापूर
- २१ संशोधन प्रक्रिया : डॉ.व्ही.एन.पाटील प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव.

RM

Question Paper Pattern (for M. A. Part I)

संशोधनाचे पद्धतीशास्त्र

End Semester Examination- 60 Marks (Max. Time 2.30 Hours)

{Internal Evaluation- 40 Marks}

सूचना :

- 1.सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2.उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र १ . योग्य पर्याय निवडा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र. २. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ४) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

किंवा

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)

प्र.७ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित) 12

.....

॥शिक्षण हाच धर्म॥

Shri Aillak Pannalal Digambar Jain Pathashala's
(Jain Minority Institute)

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS), SOLAPUR

(Affiliated to Punyashlok Ahilyadevi Holkar Solapur University, Solapur)

SYLLABUS

M.A. Part - I Marathi
(NEP-2020)

W.E.F 2023-2024

MA- Marathi				
Sem-I Honours				
DSC	साहित्य विचार	DSC-I	4	4
DSC	मराठी भाषा सवांद व उपयोजन भाग-१	DSC-II	4	4
DSC	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१८००-१९२०)	DSC-III	4	4
DSC	अनुवादित साहित्याचे स्वरूप	DSC-IV	2	2
DSE	A .एका लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन -संत तुकाराम	DSE-I-A	4	4
	B .मराठी विज्ञान साहित्य	DSE-I-B	4	4
RM	भाषा व साहित्य : संशोधनाचे पद्धती शास्त्र	RM-I	4	4
Sem-II Honours				
DSC	साहित्य समीक्षा	DSC-V	4	4
DSC	मराठी भाषा सवांद व उपयोजन भाग-२	DSC-VI	4	4
DSC	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९२० -१९६०)	DSC- VII	4	4
DSC	कन्नड भाषेतील मराठी साहित्य कृती : १. संस्कार - यु.आर.अनंतमूर्ती २. नागमंडल – निरीश कर्नाड	DSC-VIII	2	2

DSE	A.एका लेखकाचा अभ्यास (आधुनिक महात्मा जोतीराव फुले)	DSE-II-A	4	4
	B.सृजनशील साहित्य	DSE-II-B	4	4
FP/OJT	क्षेत्र संशोधन	FP/OJT	4	4
Sem-III				
DSC	आधुनिक भाषाविज्ञान	DSC-IX	4	4
DSC	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९६० -१९९०)	DSC-X	4	4
DSC	भाषा व साहित्य : संशोधनाचे पद्धतीशास्त्र	DSC-XI	4	4
DSC	मराठी साहित्याची संस्कृतीक पार्श्वभूमी – भाग १		2	2
DSE	१.एका साहित्यप्रकाराचा अभ्यास : कथा	DSE-III-A	4	4
	२.साहित्याचा सामाजिक दृष्टीकोनातून अभ्यास (सैद्धांतिक)	DSE-III-B	4	4
RM	भाषा व साहित्य : संशोधनाचे पद्धती शास्त्र	RM-I	4	4
RP	मराठी भाषा व स्पर्धा परीक्षा	RP	4	4
SEM-IV				
DSC	समाजभाषाविज्ञान	DSC-XII	4	4
DSC	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९९० -२०१०)	DSC-XIII	4	4
DSC	शोधप्रबंध लेखन	DSC-XIV	2	2
DSC	मराठी साहित्याची संस्कृतीक पार्श्वभूमी – भाग २		2	2

DSE	१.एका साहित्यप्रकाराचा अभ्यास : कथा	DSE-IV-A	4	4
	२.साहित्याचा सामाजिक दृष्टीकोनातून अभ्यास (उपयोजन)	DSE-IV-B	4	4
FP	Field Project	RP	8	8

Syllabus with effect from June 2023 onwards

NEP-2020 Syllabus 2023-24

Walchand College of Arts & Science (Autonomous), Solapur

Choice Based Credit System: With the view to ensure worldwide recognition, acceptability, horizontal as well as vertical mobility for students completing undergraduate degree, Walchand College of Arts & Science, Solapur has implemented Choice Based Credit System (CBCS) at Undergraduate level. The CBCS provides an opportunity for the students to choose courses from the prescribed courses comprising core, elective/minor or skill based courses. The courses can be evaluated following the grading system, which is considered to be better than the conventional marks system. Therefore, it is necessary to introduce uniform grading system in the entire higher education in India. This will benefit the students to move across institutions within India to begin with and across countries. The uniform grading system will also enable potential employers in assessing the performance of the candidates. In order to bring uniformity in evaluation system and computation of the Cumulative Grade Point Average (CGPA) based on student's performance in examinations.

Outline of Choice Based Credit System:

1. *Core Course*: A course, which should compulsorily be studied by a candidate as a core requirement is termed as a Core course.
2. *Elective Course*: Generally, a course which can be chosen from a pool of courses and which may be very specific or specialized or advanced or supportive to the discipline/ subject of study or which provides an extended scope or which enables an exposure to some other discipline/subject/domain or nurtures the candidate's proficiency/skill is called an Elective Course.

Discipline Specific Elective (DSE) Course: Elective courses may be offered by the main discipline/subject of study is referred to as Discipline Specific Elective.

3. *Ability Enhancement Courses (AEC)* The Ability Enhancement (AE) Courses may be of two kinds: Ability Enhancement Compulsory Courses (AECC) and Skill Enhancement Courses (SEC). "AECC" courses are the courses based upon the content that leads to Knowledge enhancement; (i) Environmental Science and (ii) English/MIL Communication. These are mandatory for all disciplines. SEC courses are value-based and/or skill-based and are aimed at providing hands-on-training, competencies, skills, etc.

Credit: Credit is a numerical value that indicates students work load (Lectures, Lab work, Seminar, Tutorials, Field work etc.) to complete a course unit. In most of the universities 15 contact hours constitute one credit. The contact hours are transformed into credits. Moreover, the grading system of evaluation is introduced for PG course wherein different modes of Internal Evaluation are adopted. The candidate has to appear for Internal Evaluation of 40 marks and End Semester Examination for 60 marks during the academic year.

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR
M. A. –I (Semester-II)
DSC- V साहित्य समीक्षा

Credits: Theory-04

Contact Hours: 60

अ. क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
१	घटक१.समीक्षा,संकल्पनास्वरूप व कार्य अ)समीक्षासंज्ञावसंकल्पना ब) समीक्षेच्या व्याख्या क) स्वरूपड) समीक्षेची कार्य ड) समाजशास्त्रीय समीक्षा पद्धतीसमीक्षा पद्धती	15	01
२	समीक्षा पद्धती अ) आस्वादक समीक्षा ब)मानशास्त्रीय समीक्षा क)मावर्सवादी समीक्षा ड)सामाज शास्त्रीय समीक्षा	15	01
३	समीक्षेचे प्रकार अ)ग्रंथ समीक्षा ब) लेखकाचा अभ्यास क) कालखंडाचा अभ्यास	15	01
४	घटक ४. मराठी समीक्षेची वाटचाल (निवडक मराठी समीक्षा संपादक-गो.म. पवार म.द.हातकणंगलेकर या ग्रंथातील काही निवडक लेख) अ. कादंबरी -भालचंद्र नेमाडे ब) नवकथेचे स्वरूप -गंगाधर गाडगीळ क) काव्य आणि	15	01

	सामाजिक जाणीव गो .वी.करंदीकर ड) दलित साहित्याची भूमिका - बाबुराव बागुल इ) स्वतःच्या लेखना संबंधीचे विचार-दिलीप पुरुषोत्तम चित्रे		

संदर्भ ग्रंथ :

- १) साहित्य समीक्षा-वा.ल.कुलकर्णी
- २.साठोतरी मराठी समीक्षा- संपा.केशव सप्रे
३. समीक्षेतील नव्या संकल्पना- संपा.मनोहर जाधव
- ४.मराठी संशोधनाच्या नव्या दिशा- संपादक, अविनाश आवलगावकर
५. समीक्षा संकल्पना आणि स्वरूप -संपादक,भास्कर शेळके, शशिकांतसाळवे
६. आधुनिक समीक्षा सिद्धांत -मिलिंद मालशे ,अशोकजो

Question Paper Pattern (for M. A. Part I)
WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR
M. A. –I (Semester-II)
DSC- V साहित्य समीक्षा

End Semester Examination- 60 Marks (Max. Time 2.30 Hours)
{Internal Evaluation- 40 Marks}

सूचना :

- 1.सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2.उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.१ . योग्य पर्याय निवडा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र. २. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ४) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

किंवा

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	
प्र.५ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

.....

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester-II)

DSC- VI - मराठी भाषा संवाद व उपयोजन भाग- II

Credits: Theory-04

Contact Hours: 60

Course Structure

Semester	Paper	Title of Paper	Number of Lectures (Theory)	Internal Evaluation (IE)	End Semester Evaluation (ESE)	Total Marks	Credits
Second	VII	मराठी भाषा संवाद व उपयोजन भाग- २	60	40	60	100	04
Total	---	---	60	40	60	100	04

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester-II)

DSC- VI - मराठी भाषा संवाद व उपयोजन भाग- II

Credits: Theory-04

Contact Hours: 60

अ. क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
१	घटका १.आकाशवाणी संवादाचे स्वरूप अ) आकाशवाणी; माध्यमाचे स्वरूप व कार्य ब) बातमीपत्रे, उद्घोषणा क) मुलाखत, परिसंवाद,श्रुतिका क)मालिका लेखन ड) नभोनाट्य जाहिरात	१७	०१
२	घटक २ दूरचित्रवाणी स्वरूप व संकल्पना	१७	०१
३	घटक३समाज माध्यम संवादाचे स्वरूप अ)ब्लॉगलेखन (अनुदिनी) ब) ट्विटर क)व्हाट्सअप ड) फेसबुक	१७	०१
४	घटक४.प्रशासकीय संवाद अ) प्रशासनसंकल्पनावस्वरूप ब) प्रशासकीयपत्रव्यवहारआवक-जावक	१७	०१

	क).कार्यालयीन टिप्पणी,कार्यवृत्तांत ड. प्रशासकीयपत्रव्यवहाराची भाषा ड.) अहवाल लेखन		
--	--	--	--

संदर्भ ग्रंथ :

१.युवकभारती -पाठ्यपुस्तक

२.नभोवाणी कार्यक्रम :तंत्रआणिमंत्र-यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.

३.दूरदर्शन संवादाचे स्वरूप आणि कौशल्य- यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.

४.आकाशवाणी -विश्वकर्मारामबिहार

५.माध्यमचित्रवाणी -आकाशनंद

६. व्यवहारिकमराठी -संपादक-स्नेहल थावरे

७.व्यावहारिक मराठी – सयाजीराव मोकाशी

८.वृत्तपत्रे व संवादाचे स्वरूप - यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester-II)
DSC- VI - मराठी भाषा संवाद व उपयोजन भाग- II
End Semester Examination- 60 Marks (Max. Time 2.30 Hours)
{Internal Evaluation- 40 Marks}

सूचना :

1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2. उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र १ . योग्य पर्याय निवडा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र. २. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ४) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

किंवा

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	
प्र.५ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

.....

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester-II)

DSC- VII आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

Credits: Theory-04

Contact Hours: 60

Course Structure

Semester	Paper	Title of Paper	Number of Lectures (Theory)	Internal Evaluation (IE)	End Semester Evaluation (ESE)	Total Marks	Credits
Second	VIII	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९२० ते १९६०)	60	40	60	100	04
Total			60	40	60	100	04

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester-II)

DSC- VII आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

Credits: Theory-04

Contact Hours: 60

उद्दिष्ट्ये :

- १.आधुनिक मराठी वाङ्मयाची परंपरा समजून घेणे
- २.वाङ्मय निर्मितीतील सामाजिक,सांस्कृतिक पार्श्वभूमी समजून घेणे
- ३.मराठी साहित्यातील विविध लेखक व त्यांचे साहित्य समजून घेणे
- ४.आधुनिक मराठी वाङ्मय इतिहासातील प्रमुख प्रवृत्ती समजून घेणे
- ५.आधुनिक साहित्यातील विविध जाणिवांचा अभ्यास करणे
- ६.आधुनिकमराठी समीक्षा लेखनाचा परिचय करून घेणे

अ. क्र.	घटक	तासिका	श्रेयांक
१.	इ.स.१८०० ते १९२० या कालखंडातील साहित्यनिर्मितीच्या सामाजिक,सांस्कृतिक प्रेरणा अ) पायाभरणीचा कालखंड (१८०० ते १८७४) ब) या कालखंडातील सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी क) या कालखंडातील साहित्याचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये	१७	१
२.	इ.स.१८०० ते १९२० या कालखंडातील वाङ्मय अ) निबंध ब) कविता क) नाटक	१७	१
३.	इ.स.१८०० ते १९२० याकालखंडातीलवाङ्मय अ) कथा ब) कादंबरी क) चरित्र-आत्मचरित्र ड) प्रवास वर्णन	१७	१
४.	इ.स.१८०० ते१९२० याकालखंडातीलवाङ्मय अ) भाषाविषयक कार्य ब) कोश वाङ्मय	१७	१

	क) व्याकरणविषयक लेखन ड) समीक्षा लेखन		
--	---	--	--

संदर्भ ग्रंथ :

- १.आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग १ व २- अ.ना. देशपांडे
- २.मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास - प्र.न.जोशी
- ३.मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड - ४ व ५ - रा.श्री.जोग
- ४.प्रदक्षिणा खंड २ - रा.श्री.जोग
- ५.मराठीचरित्र : रूप आणि इतिहास - जयंत वष्ट , पद्मगंधा प्रकाशन,पुणे
- ६.धार व काठ - नरहर कुरुंदकर
- ७.मराठी कादंबरीचे पहिले शतक - कुसुमावती देशपांडे
- ८.मराठी साहित्य : संपा.- गो.मा. पवार व म.द.हातकणंगलेकर,पॉप्युलर प्रकाशन,मुंबई
- ९.मराठी निबंध : उद्गम आणि विकास - डॉ.गिरीश मोरे,स्वरूप प्रकाशन,औरंगाबाद.
- १० मराठी चरित्र : मूलतत्त्वे व समीक्षा - डॉ. ग.का.रावते,समर्थ प्रकाशन,मुंबई
- ११.चरित्र - आत्मचरित्र (तंत्र आणि इतिहास) - अ. म.जोशी,सुविचार प्रकाशन,नागपूर.
- १२.वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना - संपादक द. दि. पुंडे,प्रतिमा प्रकाशन,पुणे
- १३.मराठीसाहित्य: इतिहास आणि संस्कृती,वसंत आबाजी डहाके, प्रकाशन, मुंबई
- १४.महाराष्ट्राच्या सामाजिक सांस्कृतिक स्थित्यंतराचा इतिहास - रमेश वरखेडे, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ,मुंबई.

Question Paper Pattern

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester-II)

DSC- VII आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

End Semester Examination- 60 Marks (Max. Time 2.30 Hours)

{Internal Evaluation- 40 Marks}

सूचना :

- 1.सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2.उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र १ . योग्य पर्याय निवडा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र. २. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ४) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

किंवा

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	
प्र.५ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

.....

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester-II)

DSC- VIII कन्नड भाषेतील मराठी साहित्यकृती

Credits: Theory-02

Contact Hours: 30

प्रास्ताविक:

एम .ए. प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रस्तावित अभ्यासक्रम कन्नड भाषेतील मराठी साहित्यकृती स्वरूप नव्याने समावेश केलेला विषय आहे. विद्यार्थ्यांना मराठी अनुवादित साहित्य या नवीन साहित्य शिकवताना मराठी भाषा आणि इतर साहित्य प्रकार , कथा, कादंबरी , नाटक, कविता इ. रचना विषयी लेखनाचे महत्त्व लक्षात घेणे यावे आणि ते आत्मसात करण्यासाठी अभ्यासक्रम उपयुक्त ठरावा. या भूमिकेतून कौशल्यावर आधारित घटकांचा अंतर्भावही प्रस्तुत अभ्यासक्रमात समावेश केलेला आहे

1.2 उद्दिष्ट्ये- Objectives of the Course

१. मराठी अनुवादित साहित्याचा अभ्यास करणे
२. कन्नड भाषेतील मराठी साहित्यकृती मानवी जीवनावर परिणाम अभ्यासणे
३. कन्नड भाषेतील मराठी साहित्यकृती विषयी आवड निर्माण होईल .
४. कन्नड भाषेतील मराठी साहित्यकृती साहित्याचा स्वरूप लक्षात येणे.
- ५ अनुवादित वाडमय कन्नड भाषेतील मराठी साहित्यकृती साहित्यातील विविध संकल्पनांचा अभ्यास करणे.
६. वैज्ञानिक दृष्टिकोन विकसित करणे .

1.3 अभ्यस्क्रम परिणाम (Learning outcomes of the course)

१. मराठी भाषा आणि साहित्याची ओळख करून देणे.
२. मराठी राजभाषा विषयीची आवड निर्माण करणे.
३. साहित्य कन्नड भाषेतील मराठी साहित्यकृती ओळख करून देणे.
४. मराठीमध्ये निर्माण झालेल्या कन्नड भाषेतील मराठी साहित्यकृती साहित्याचा आकलन करून देणे.

५.श्रावण,लेखन, वाचन कला आत्मसात करणे .

६.कथा,कादंबरी ,नाटक ,कविता अनुवादित साहित्य इ. लेखन कला आत्मसात करणे.

1.4 अभ्यासक्रम विशिष्ट परिणाम (Programme Specific Outcomes)

साहित्य:

1. विद्यार्थ्यांना अनुवादित साहित्य या विषयी अभिरुची निर्माण होईल.
2. विद्यार्थ्यांना अनुवादित वाङ्मय साहित्याची व संकल्पनाची ओळख होईल.
3. विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या नवीन संधी उपलब्ध होतील.

१.५ भाषा : मराठी

१.विद्यार्थी अनुवादित वाङ्मय समजून घेण्यास सक्षम आहेत .

२.विद्यार्थी चरित्र, या साहित्य विषयी परिचित आहेत. भाषा विद्यार्थी मनोभाविक विश्लेषणातील मर्म ,समजून घेण्यास सक्षम आहेत.अभिव्यक्तीचे स्वरूप म्हणून विज्ञानसाहित्य, विज्ञानकथा, विज्ञान कादंबरी,सृजनात्मक लेखन लिहून स्वतःला व्यक्त करण्यासाठी सक्षम आहेत.

1.5 अभ्यासक्रम परिणाम (Programme Outcomes) :-

१.विद्यार्थी साहित्यिक साधने वापरून विविध प्रकारच्या साहित्य समजून कौशल्य प्राप्त करतात.विद्यार्थी विविध ग्रंथांचे वाचन करून वेज्ञानिक दृष्टीकोन अंगी बाळगण्यास सक्षम आहे.

1.6 प्रवेश पात्रता:कोणत्याही मान्यताप्राप्त विद्यापीठातून बी.ए.मराठी ह्या विषयात कमीत कमी ४५%गुण प्राप्त करणाऱ्या विद्यार्थ्यास प्रवेश दिला जाईल.

1.7 अभ्यासक्रम कालावधी (Programme Duration) -एम. ए.मराठी ह्या दोन वर्षांचा अभ्यासक्रम असून तो चार सत्रांमध्ये चालतो.प्रत्येक सत्रांमध्ये पाच अभ्यासपत्रिका अभ्यासाला असतात आणि ह्या अभ्यासक्रम सीबीसीएस (Choies Based Credit System) पद्धतीनुसार चालविला जातो.

1.8 प्रथम वर्ष अभ्यासक्रम कालावधी : (Duration of Course)एम . ए. प्रथम वर्ष अभ्यासक्रम दोन सेमिस्टर परीक्षा . प्रत्येक सत्रात प्रत्येक पेपरसाठी अंतर्भूत सेमिस्टर परीक्षा 30 गुणांची आणि 20 गुण अंतर्गत मूल्यामापन परीक्षा.

1.9 अंतर्गत मूल्यामापन (Modes of Internal Evaluation):-असाईनमेंट, ट्यूटोरियल, प्रस्तुतिकरण, बहुविकल्प प्रश्न, तोंडीपरीक्षा इ.विद्यार्थ्यांना उपस्थित राहणे अनिवार्य आहे.

1.10 अध्यापन माध्यम –मराठी

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester-II)

DSC- VIII कन्नड भाषेतील मराठी साहित्यकृती

Credits: Theory-02

Contact Hours: 30

Course Structure

Semester	Paper	Title of Paper	Number of Lectures (Theory)	Internal Evaluation (IE)	End Semester Evaluation (ESE)	Total Marks	Credits
Second	X	कन्नड भाषेतील मराठी साहित्यकृती	30	20	30	50	02
Total			30	20	30	50	02

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester-II)

DSC- VIII कन्नड भाषेतील मराठी साहित्यकृती

Credits: Theory-02

Contact Hours: 30

घटक १.	
१.पाठ्यपुस्तक- संस्कार यु.आर. अनंतमूर्ती	Credit-1
घटक २	
१.पाठ्यपुस्तक- नागमंडल - गिरीश कर्नाड(नाटक)	Credit-1

संदर्भ ग्रंथ

१. .पाठ्यपुस्तक- संस्कार यु.आर. अनंतमूर्ती,अनुवाद रं.शा.लोकापुरे / वि.ग.कानिटकर ,मेहता पब्लिशिंग ,पुणे.

२. पाठ्यपुस्तक- नागमंडल - गिरीश कर्नाड, अनुवाद मॉजेस्टीक प्रकाशन, मुंबई.

३.व्यावहारिक मराठी – संपादक स्नेहल तावरे

४.व्यावहारिक मराठी भाग दोन – संपादक साहेबराव खंदारे

५.उपयोजित मराठी –डॉ संजय लांडगे

Question Paper Pattern (for M. A. Part I)
WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR
M. A. –I (Semester-II)
DSC- VIII अनुवादित साहित्याचा स्वरूप
End Semester Examination- 30 Marks (Max. Time 1.30 Hours)

{Internal Evaluation- 20 Marks}

Total Marks 30

(Max. Time 1.30 Hours)

सूचना :

1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2. उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र १ . योग्य पर्याय निवडा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	06
प्र. २. थोडक्यात उत्तरे लिहा (७ पैकी ३) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	06
प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (३ पैकी २) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	06
प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (२ पैकी १) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	06
प्र.५ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	06

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester-II)

DSE-II- A एका लेखकाचा अभ्यास: (आधुनिक) महात्मा जोतीराव फुले

गुण –६०

उद्दिष्टे :

१. एका लेखकाचा अभ्यासपद्धती समजून घेणे
२. महात्मा फुले यांच्या समग्र वाङ्मयाचा सखोल अभ्यास करणे
३. महात्मा फुले यांच्या व्यक्तिमत्त्वातील विविध पैलू समजून घेणे
४. महात्मा फुले यांचे सामाजिक व शैक्षणिक कार्य समजून घेणे
५. महात्मा फुले यांच्या वाङ्मयीन कार्यकर्तृत्वाचे वेगळेपण लक्षात घेणे
६. महात्मा फुले यांच्या कार्याची कालसमर्पकता समजावून घेणे
७. महात्मा फुले यांचे वाङ्मयीन योगदान अधोरेखित करणे

अ. क्र.	घटक	तासिका	श्रेयांक
१.	अ) लेखकाची अभ्यास पद्धती ब) म.फुले : जीवन व कार्य क) म.फुले यांचे साहित्य व विचार	१७	१
२.	अ) तृतीय रत्न नाटक (१८७७) ब) ब्राम्हणांचे कसब (१८६९) क) गुलामगिरी (१८७२)	१७	१
३.	अ) शेतकऱ्याचा असूड (१८८३) ब) सार्वजनिक सत्यधर्म पुस्तक (१८९१) क) इशारा (१८८७)	१७	१
४.	अ) सत्सार १,२ (१८८७) ब) पवाडा : छत्रपती शिवाजीराजे भोसले यांचा (१८६९) क) पवाडा : विद्याखात्यातील ब्राम्हण पंतोजी (१८६९) ड) मराठी ग्रंथकार सभेस पत्र (१८८७) इ) अखंडादि काव्यरचना ई) महात्मा फुले यांच्या साहित्याचे वाङ्मयीन मूल्यमापन	१७	१

संदर्भ ग्रंथ :

१. महात्मा फुले समग्र वाङ्मय - संपादन : धनंजय कीर, स. गं.मालशे
२. महात्मा फुले गौरव ग्रंथ - संपादक : हरी नरके
३. महात्मा फुले : व्यक्तित्व आणि विचार - गं.बा.सरदार
४. भारतीय साहित्याचे निर्माते महात्मा फुले - भा. ल.भोळे
५. ज्योतिपर्व - नागनाथ कोतापळे
६. बहुजन संस्कृतीचे जनक महात्मा फुले - प्रल्हाद तुलेकर
७. आधुनिक भूमिपुत्र जोतीराव फुले आणि शेतकऱ्यांचा असूड - सारीपुत्र तुपेरे

Question Paper Pattern
WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR
M. A. –I (Semester-II)

DSE-II- A एका लेखकाचा अभ्यास: (आधुनिक) महात्मा जोतीराव फुले

End Semester Examination- 60 Marks (Max. Time 2.30 Hours)

{Internal Evaluation- 40 Marks}

सूचना :

- 1.सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2.उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.१ . योग्य पर्याय निवडा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र. २. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ४) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

किंवा

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)

प्र.५ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्णघटकावर आधारित)	12
--	----

.....

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester-II)

DSE-II- B सृजनात्मक साहित्य

Credits: Theory-04

Hours: 60

Course Structure

Semester	Paper	Title of Paper	Number of Lectures (Theory)	Internal Evaluation (IE)	End Semester Evaluation (ESE)	Total Marks	Credits
Second	XII	सृजनात्मक साहित्य	60	40	60	100	04
Total	---	---	60	40	60	100	04

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester-II)

DSE-II- B सृजनात्मक साहित्य

Credits: Theory-04

Contact Hours: 60

अ. क्र.	घटक	अध्यापन तासिका	श्रेयांक
१	घटक १.सृजनशील लेखन: संकल्पना व स्वरूप अ. सृजनशील लेखनाचे गरज ब)सृजनशील लेखनाची मुलतत्वे क) सृजनशील लेखन आणि सामाजिक सहसंबंध	१७	
२	घटक २. सृजनशील लेखनाची व्याप्ती अ. सृजनशील लेखनाची प्रक्रिया ब.सृजनशील लेखनातील समस्या क. सृजनशील लेखनाची वैशिष्ट्ये	१७	०१
३	घटक ३. सृजनशील लेखनाचे प्रकार अ. कथा ब. कादंबरी क) चरित्र	१७	०१
४	घटक ४. सृजनशील लेखन प्रक्रियातील घटक अ. कथानक ब. पञ्चीकरण क.वातावरण निर्मिती ड. भाषाशैली	१७	०१

Question Paper Pattern (for M. A. Part I)

WALCHAND COLLEGE OF ARTS AND SCIENCE (AUTONOMOUS) SOLAPUR

M. A. –I (Semester-II)

DSE-II- B सृजनात्मक साहित्य

End Semester Examination- 60 Marks (Max. Time 2.30 Hours)

{Internal Evaluation- 40 Marks}

सूचना :

- 1.सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2.उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र १ . योग्य पर्याय निवडा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र. २. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ४) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

किंवा

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	
प्र.५ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

.....

Cours Credits- 4

Allotted lectures -60

प्रास्ताविक :

एम .ए. भाग दोन या वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रस्तावित अभ्यासक्रमात 'शोधप्रबंध लेखन' हा विषय आहे. या अभ्यासक्रमास विद्यार्थ्यांच्या मनी भाषेची कौशल्ये आणि साहित्य भाषा या विषयाची अभिरुची वाढीस लागावी हा दृष्टिकोन प्राधान्याने ठेवलेला आहे. मराठी संशोधनाचे महत्व निवडक रचना अभ्यासक्रमात समाविष्ट केलेल्या आहेत. ज्यातून विद्यार्थ्यांना मराठीतील दर्जेदार साहित्याची ओळख होईल. तसेच सौंदर्याचे स्वरूप त्यांना जाणवेल हा उद्देश आहे. मराठी भाषेच्या अभिव्यक्तीचे आणि साहित्य विषयक त्यांची जाणीव प्रगल्भ होईल. अशी मराठी भाषेविषयी विद्यार्थ्यांना साहित्य विषयक आवड निर्माण व्हावी आणि भाषेच्या अध्ययनातून त्यांच्या संशोधन अंगी भाषिक कौशल्य देखील निर्माण करावेत हा हेतू आहे. विद्यार्थ्यांना मराठी भाषेच्या व्यवहारातील उपयोजनाचे महत्त्व लक्षात घेणे यावे आणि ते आत्मसात करण्यासाठी अभ्यासक्रम उपयुक्त ठरावा या भूमिकेतून कौशल्यावर आधारित घटकांचा अंतर्भाव प्रस्तुत अभ्यासक्रमात केलेला आहे. 'शोधप्रबंध लेखन' कौशल्यावर आधारित घटकाचा अध्यायनानंतर विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील. अशी भूमिका हा अभ्यासक्रम ठरविण्यामागे आहे.

1.2)Objectives of the Course (उद्दिष्टे :

- १.भाषा व साहित्य संशोधन समजून घेणे.
- २.शोधप्रबंध लेखनाचा स्वरूप समजून घेणे.
- ३.संशोधनाचा आराखडा तयार करण्याचे कौशल्य आत्मसात करणे.
४. शोधप्रबंध लेखनाची शास्त्रीय माहिती लक्षात घेणे.
५. प्रत्यक्ष शोधप्रबंध सादर करणे.
६. संशोधन केंद्रास भेट घेऊन अनेक प्रबंधाची ओळख होईल.

1.3 अभ्यासक्रम परिणामः) Learning Outcomes of the Course)

- १.मराठी भाषा आणि . शोधप्रबंध लेखन पद्धतीची ओळख करून देणे.
- २.मराठी . शोधप्रबंध लेखन विषयी आवड निर्माण करणे.

३.मराठी संशोधनाचे स्वरूप ओळख करून देणे .

४.मराठीमध्ये निर्माण झालेल्या . प्रबंधलेखन विषयी आकलन करून देणे.

५. साहित्यिक संशोधन भाषेचे वेगळेपण लक्षात घेणे.

1.4 अभ्यासक्रम विशिष्ट परिणाम)Program Specific Outcomes)

साहित्य:

१ विद्यार्थ्यांना शोधप्रबंद विषयी अभिरुची निर्माण होईल.

२ विद्यार्थ्यांना साहित्यप्रकाराची व शोधप्रबंदची ओळख होईल.

३ विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील.

भाषा

1.प्रबंदलेखनाचे स्वरूप समजून घेण्यास सक्षम आहेत.

2. प्रबंदलेखनाचे महत्व लक्षात घेण्यास सक्षम आहेत

3. संशोधन पद्धती समजून घेण्यास सक्षम आहेत

4. प्रबंदलेखन आणि इतर ज्ञानशास्त्रीय संशोधनाचे वेगळेपण समजून घेण्यास सक्षम आहेत

1.5 अभ्यासक्रम परिणाम (Program Outcomes) :-

विद्यार्थी साहित्यिक साधने वापरून विविध साहित्य समजून कौशल्य प्राप्त करतात. विद्यार्थी विविध संदर्भ ग्रंथांचे वाचन करून त्याचे विचार व्यक्त करण्याचे योग्य स्वरूप वापरण्यासाठी सक्षम आहे.

1.6 प्रवेश पात्रता:कोणत्याही मान्यताप्राप्त विद्यापीठातून बी %मराठी ह्या विषयात कमीतकमी ४५ .ए.गुण प्राप्त करणाऱ्या विद्यार्थ्यांस प्रवेश दिला जाईल.

1.7अभ्यासक्रम कालावधी)Program Duration-(एम मराठी .ए . ह्या दोन वर्षांचा अभ्यासक्रम असून तो चार सत्रांमध्ये चालतोप्रत्येक सत्राम .ध्ये पाच अभ्यासपत्रिका अभ्यासाला असतात आणि हा अभ्यासक्रम सी .एस.सी.बी. Choice Based Credit System)पद्धतीनुसार चालविला जातो.

प्रथम वर्ष अभ्यासक्रम कालावधी 1.8Duration of Course)एमप्रथम वर्ष अभ्यासक्रम दोन सेमिस्टर .ए . प्रत्येक सत्रात प्रत .परीक्षायेक पेपरसाठी अंतर्भूत सेमिस्टर परीक्षा गुण अंतर्गत मूल्यामापन 40 गुणांची आणि 60 गुण परीक्षा(एका पेपरसाठी अंतर्भूत सेमिस्टर IV परीक्षा गुणांची 60 'प्रबंधलेखन' आणि गुण 40 तोंडी परीक्षा)

1.9 अंतर्गत मूल्यमापन)Modes of Internal Evaluation(असाईनमेंट, ट्यूटोरियल, प्रस्तुतिकरण, बहुविकल्प प्रश्न, तोंडी परीक्षा इ. उपक्रमास विद्यार्थ्यांनी उपस्थित राहणे अनिवार्य आहे.

1.10 अध्यापन माध्यम –मराठी

RM

Paper- शोधप्रबंध लेखन

Syllabus (NEP)

Credits: Theory-04

Contact Hours: 60

Course Structure

Semester	Paper	Title of Paper	Number of Lectures (Theory)	Internal Evaluation (IE)	End Semester Evaluation (ESE)	Total Marks	Credits
Four	RM	शोधप्रबंध लेखन	60	40	60	100	04
Total			60	40	60	100	04

RM

Paper- शोधप्रबंध लेखन

Syllabus (NEP)

Credit :04

contacts Hours: 60

शोधप्रबंधाची मांडणी

अ. उपोद्घात

१. शीर्षक

२. प्रास्ताविक

३. विषय निवडीमागील भूमिका

४. संशोधन गृहितके

५. संशोधन उद्दिष्टे

६. संशोधनाची व्याप्ती व मर्यादा

७. पूर्वाभ्यास/उपलब्ध अभ्यास साहित्याचा परामर्श

८. संशोधनाचे पद्धतीशास्त्र

ब) शोधप्रबंधाची प्रकरण रचना

क) उपसंहार

ड) परीशिष्ट्य -साधनग्रंथसूची

इ) मौखिक परीक्षा तयारी

शोधप्रबंध लेखनाचे नियम

१. शोधप्रबंधाचा अभ्यास विषयी मार्गदर्शक प्राध्यापकांचा (विषय शिक्षक) सल्ल्याने व संमतीने निश्चित केलेला असावा.
२. शोधप्रबंधाच्या पहिल्या पानावर संबधित मार्गदर्शक ,विभागप्रमुख आणि संचालक /प्राचार्य यांच्या स्वाक्षरी असाव्यात.
३. संशोधन लेखन तंत्राचे पालन केलेले असावे.

४. शोधप्रबंध किमान ४० ते ५० पृष्ठसंख्येचा असावा.

५. सदरचा प्रबंध सत्राच्या अखेरीस (अंतीम परीक्षेपूर्वी) संबंधित विषय शिक्षकांकडे जमा करावायचा आहे.

संदर्भ ग्रंथ:

टीप: सदर शोधप्रबंध लेखनासाठी विद्यार्थ्यांनी मार्गदर्शक प्राध्यापकांच्या सल्याने निवडलेल्या विषयानुसार संदर्भ साधनांचा वापर करावयाचा आहे.

RM

Paper-शोधप्रबंद लेखन

(To be introduced from June 2022)

End Semester Examination- 60 Marks (Max. Time 2.30 Hours)

{Internal Evaluation- 40 Marks}

सूचना :

- 1.सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2.उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र १ . योग्य पर्याय निवडा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र. २. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (६ पैकी ४) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (३ पैकी २) (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12
प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)	12

किंवा

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित)

प्र.५ दिर्घोत्तरी प्रश्न लिहा (संपूर्ण घटकावर आधारित) 12

.....